

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΘ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140 — ΤΗΛ. 718-308 | 15 ΜΑΪΟΥ 1980 | ΑΡΙΘ. 10

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θρηνητικό συναξάρι Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου. — Κων. Γ. Μπόνη, Ἀκαδημαϊκῶ, Ὁμ. Καθηγ. Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἀποστολικὴ Πατέρες, τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου Ἀντιοχείας Ἐπιστολαί, Β' Μαγνησιεύσιν. — Ἡλία Βενέζη, Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός. — Εὐαγγ. Θεοδώρου, Ἀντιπρυτ. Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἡ ἐμπρακτὴ χριστιανικὴ ὁμολογία. — Βασ. Μουστάκη, Γιὰ τὴν ὑποποιὸν χάρι τοῦ Θεοῦ. — Δημ. Σταμέλου, Ὁ Μακρυγιάννης. — Σεβ. Μητροπ. Νικαίας, Τροφὸς καὶ Φρουρός. — Σεβ. Μητροπ. Σάμου, Μεγάλος κακοῦργος! — Πρωτοπρ. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ. — Γ. Πρίντζιπα, Ἡ σφαγὴ τῆς Θεσσαλονικῆς καὶ οἱ μάρτυρες Κληρικοί. — Ἰω. Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, Κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες — Ἐπίκαιρα. — Τὸ Ἰβηλίς. — Ε. Π. Λ. Εἰδήσεις πού ἐνδιαφέρουν τοὺς ἐφημερίους.

ΘΡΗΝΗΤΙΚΟ ΣΥΝΑΞΑΡΙ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Δεῦτε μαρτυρικὴν ἀδελφοί,
μετ' ἐγκωμίων ἀνυμνήσωμεν φάλαγγα,
γενναίως ἀγωνισθεῖσαν, κατὰ βαρβάρων πολλῶν,
Κωνσταντίνου ταύτης προεξάρχοντος.
Στρατὸν γενναϊότατον, ἱερώτατον σύνταγμα,
συνασπισμὸν τε ἀρραγῆ καὶ ἀνίκητον,
τὰ τῆς Πίστεως καὶ τοῦ Γένους καυχήματα.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασίου 1 — Ἀθήναι 140. Πρῶστ. Τυπογραφεῖον Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 7787-978.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
Δ Α Μ Α Σ Κ Η Ν Ο Σ
Τοῦ ΗΛΙΑ ΒΕΝΕΖΗ

Ο ΑΘΗΝΩΝ Δαμασκηνός φέρνει μέσα του τὸ γερὸ κύτταρο τῆς ράτσας. Ἔρχεται ἀπ' τὴ θουνίσια, τὴν ἀπλὴ, τὴ σχεδὸν πατριαρχικὴ ζωὴ τῶν βοσκῶν καὶ τῶν λοτόμων τῆς ὀρεινῆς Ἑλλάδας. Ἔρχεται ἀπ' τὰ στρώματα τοῦ λαοῦ μας, ἀπ' τὴν ἑλληνικὴ περιοχὴ ὅπου δὲν διδάσκεται ἀλλὰ ἀσκεῖται ἡ πίστις: γιὰ τὸ Θεό, γιὰ τὴν καλὴ πράξι, γιὰ τὸ χρέος πρὸς τὴν πατρίδα καὶ πρὸς τὴν ἑλληνικὴ διάρκειά. Ἀπ' τὴν περιοχὴ ὅπου νόμος εἶναι ἡ φτώχεια, καὶ ἡ στέρηση, καὶ ἡ καρτερία. Ὅταν, μὲ τὸ κύλισμα τῶν χρόνων καὶ τοῦ πεπρωμένου, ἐφθασε ἀργότερα στὴν ὑψηλοτάτη κορυφὴ καὶ ἐγένετο Ἀντιβασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων, ἦταν περήφανος νὰ ἀφηγητῆται στοὺς φίλους του ἀπὸ ποῦ ἔσκησε. Θυμόταν τότε ἕνα θεόφτωχο παιδάκι ποῦ ἔσκησε κάθε μέρα ἀπ' τὸ χωριὸ του, τὴν Δορβιτσά, νὰ πάη στὸ κεφαλοχώρι, ὅπου ἦταν τὸ σχολεῖο, νὰ μάθῃ γράμματα. Οἱ γονεῖς του τοῦ εἶχαν πάρει ἕνα ζευγάρι τσαρούχια. Ὅμως, γιὰ νὰ μὴν τοῦ τρυπήσουν γρήγορα τὰ τσαρούχια, μιὰ ποῦ δὲν εἶχε ἄλλα καὶ δὲν θὰ ἦταν εὐκόλο νὰ πάρῃ ἄλλα, τὸ παιδάκι τῆς Δορβιτσᾶς τὰ ἐβγαζε, μόλις ἐβγαίνε ἀπ' τὸ χωριὸ του, τὰ ῥιχνε στὸν ὦμο του καὶ περπατοῦσε εὐπόλυτο τὰ βουνὰ τῆς Δορβιτσᾶς, κάθε μέρα, πηγαίνοντας νὰ μάθῃ γράμματα. Ἔτσι εἶχε ἔσκησε ὁ Ἀντιβασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων.

Στὸ πατρικὸ φτωχικὸ σπίτι εἶχε διαχθῆ τὴν ἀπλῆ, τὴν καθαρὴ πίστις τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ θὰ τοῦ μείνῃ καὶ ὅταν ἀργότερα γίνῃ θεολόγος, καὶ ὅταν γίνῃ Ἀρχιεπίσκοπος.

Ἀπὸ αὐτὲς τίς γερὲς ρίζες ἐρχόταν ἡ ἀπλότης, τὸ θάρρος καὶ ἡ ἀειπρόβεια ποῦ ἔδειξε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός, στίς δύσκολες ὥρες, ἀπέναντι σ' ὅλους, ἐχθροὺς ἢ συμμάχους. Ὅταν ἕνα ἔθνος βασανίζεται, ὁ καθένας ἔχει τὸ σταυρὸ του. Αὐτὸ θὰ τὸν ἐμπνέῃ στοὺς χρόνους τῆς δουλείας γιὰ νὰ μὴν παραλείπῃ ποτὲ τίποτα ἀπ' ὅ,τι νομίζει χρέος του. Δὲν εἶναι πάντοτε ἐντελῶς μονοκόμματος. Ἄσκει, στὴν Κατοχὴ, τὸ λειτούργημα τοῦ ὑπὸ φοβερὰ δύσκολες καὶ λεπτεῖς συνθήκες. Ὅπου εἶναι δυνατόν, προσπαθεῖ νὰ φθάσῃ στὸ σκοπὸ του μὲ εὐστροφία πολιτικὴ, φύση πολιτικὴ καθὼς εἶναι. Κλιμακώνει τὰ στάδια τῆς τακτικῆς. Στὴν κορυφὴ τῆς κλίμακος εἶναι οἱ κορυφαῖοι σκοποὶ: ἡ Ἐκκλησία, τὸ ἔθνος, τὸ ποίμνιό του. Ποτὲ δὲ θὰ συμβιβασθῇ καὶ δὲ θὰ ὑποχωρήσῃ ἀν κινδυνεύουν αὐτοὶ οἱ σκοποὶ οἱ ὑπατοί. Καὶ ἂς κινδυνεύῃ ὁ ἴδιος. Μι-

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ
ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ
ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Β'. ΜΑΓΝΗΣΙΕΥΣΙΝ ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Τοῦ κ. ΚΩΝΣΤ. Γ. ΜΠΟΝΗ

Ἀκαδημαϊκοῦ

Ὁμ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Ἰ γ ν ἄ τ ι ο ς, ὁ καὶ Θεοφ ὀ ρ ο ς, τῆ εὐλογημένη ἐν χάριτι Θεοῦ Πατρὸς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ σωτῆρι ἡμῶν. ἐν ᾧ ἀσπάζομαι τὴν ἐκκλησίαν τὴν οὔσαν ἐν Μαγνησίᾳ τῇ πρὸς Μαιάνδρῳ καὶ εὐχομαι ἐν Θεῷ Πατρὶ καὶ ἐν 5 Ἰησοῦ Χριστῷ πλεῖστα χαίρειν.

1. Γνοὺς ἡμῶν τὸ πολυεύτακτον τῆς κατὰ Θεὸν ἀγάπης ἀγαλλιώμενος προειλόμην ἐν πίστει Ἰησοῦ Χριστοῦ προσλαλήσαι ὑμῖν. 2. Καταξιωθεὶς γὰρ ὀνόματος Θεοπροπεστάτου ἐν οἷς περιφέρω δεσμοῖς ἄδω τὰς ἐκκλησίας, ἐν αἷς ἔνωσιν 10 εὐχομαι σαρκὸς καὶ πνεύματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ διὰ παντὸς ἡμῶν ζῆν, πίστεώς τε καὶ ἀγάπης, ἧς οὐδὲν προκέκριται τὸ δὲ κυριώτερον Ἰησοῦ καὶ Πατρὸς ἐν ᾧ ὑπομένοντες τὴν πᾶσαν ἐπήρειαν τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ διαφυγόντες Θεοῦ τευξόμεθα.

1. Μαγνησιεύσιν GL: πρὸς Μαγνησίους g (A) I Ἰγνάτιος G (L): λ. A (g) I 3. Χριστῷ Ἰησοῦ LAg: Ἰησοῦ Χριστῷ Γ I ἡμῶν: λ. g I 7. προειλόμην G: προειλάμην g I 8. ἔδω GLAg: ἰδὸν Zahn (Gebhard—Harnack—Zahn, Patrum Apostolicorum Opera. Editio sexta minor. Lipsiae 1920 σ. 93 ἔχων ὑπ' ὄψιν του τὴν λ. «ἐθεώρησα» ἐν κ. VI, 1) I ἡμῶν GA: ἡμᾶς L (;) Zahn.

(Ἀπόδοσις εἰς ἀπλὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν)*

Ἰγνάτιος, ποῦ ἐπίσης καὶ «Θεοφ ὀ ρ ο ς» ὀνομάζομαι, (ἐπειδὴ βαπτισθεὶς δικαιούμαι ὡς χριστιανὸς νὰ φέρω καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο), ἀπευθύνομαι πρὸς τὴν εὐλογημένην μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ

* Σ η μ. Ἐκτενῆ σχόλια παρατίθενται ἐν τέλει τῆς Ἐπιστολῆς. Ἐνταῦθα σημειοῦνται μόνον παραπομπαὶ εἰς χωρία τῶν Γραφῶν καὶ διασαφῆσεις τινὲς ἀπαραίτητοι.

λά και σ' εκείνον μέσα ή παράδοση τής Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Ἀλλά στήν πιό ἀνθρώπινη και τήν πιό συγκινητική της περιοχή: στήν περιοχή τοῦ πάθους και στήν περιοχή τῶν μαρτύρων. Ὁ Δαμασκηνός δέ δέχεται νά κρυφτῆ ποτέ, τόν καιρό τής Κατοχῆς, μήτε δέχεται νά δραπετεύσῃ ὅταν τόν πιάνουν οἱ Γερμανοί και ἦταν νά τόν μεταφέρουν στή Γερμανία και νά τόν ἐξοντώσουν. Πιστεύει ὅτι οἱ Ἕλληνες Ἱεράρχες, σέ τέτοιες περιστάσεις, μένουν πάντα στή θέσῃ τους. Καί ἀπαγοχίζονται.

Ἔτσι μιλοῦν μαζί του αισθάνονται τόν γνήσιο τόνο: τίποτα τὸ ψεύτικο, τὸ προσποιημένο, στήν κίνηση εἴτε στὸ λόγο. Αὐτός, ὁ γιός βουνίσσιων ἀνθρώπων τής Ρούμελης, εἶχε μέσα του ἀκτινοβολία βασιλική. Εἶχε ἐπιβάλλον και ἀκτινοβολία. Ἔνα καλοκαιρινὸ βράδυ ἀγωνιζόταν στὸ Γερμανικὸ Στρατηγεῖο τοῦ στρατηγοῦ Ἀντρέ νά σώσῃ ἀπ' τὸ ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα τοὺς πρῶτους Ἕλληνες ἀξιωματικούς τής ὀμάδας Ἀκύλα ποὺ ἦταν νά ἐκτελεστοῦν ὡς ὄμηροι. Ὁ γερμανὸς στρατηγὸς ἦταν ἀνένδοτος. Ὁ Δεσπότης τῶν Ἀθηνῶν σηκώθηκε τότε πελώριος, ἐστάθη στήν πόρτα, σήκωσε τὸ χέρι του και κοταράστηκε: «Τὸ αἶμα αὐτῶν ἐφ' ὑμᾶς και ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν!» Ἡ σκηνή, λέγει ὁ αὐτόπτης μάρτυρας, εἶχε βιβλικὸ μεγαλεῖο. Καί ὁ γερμανὸς δῆμιος, συνθλιμμένος ἀπὸ αὐτὸ τὸ μεγαλεῖο, ἐστάθη στή θέσῃ του σὰ νά τὸν κάρφωσαν, μὴ τολμώντας νά κάμῃ μήτε ἓνα βῆμα πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπο, μὴ τολμώντας νά ἀρθρώσῃ λέξη.

«Ἡ ἀκτινοβολία τής προσωπικότητός του— ἔλεγε ὁ Ἀλέξανδρος Διομήδης— ἦτο ἀσύνηθες και ἐκπληκτικὸν φαινόμενον. Ἡ μαγεία τής ἐμφανίσεώς του, ὅταν, ὡς ἐρχόμενος λυτρωτής, εἰσήρχετο εἰς τὰ φυλακὰς, εἶχε τι τὸ ὑπερφυσικόν. Ἡ λύπη και οἱ στεναγμοί, ὅταν ἐπεσκέπτετο νοσοκομεῖα ἢ κέντρα τῶν ἐγκαθειργμένων, πρὸς στιγμὴν ἀνεστῆλλοντο, διότι οἱ νοσοῦντες, οἱ πάσχοντες και οἱ ἀπέλπιδες ἐβλεπον τήν παραμυθίαν εἰς τὸ πρόσωπόν του, και συχνὰ τήν ἐλπίδα».

★

Πατὴρς και τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος μας, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου ἀσπάζομαι (ἀπευθύνω χαιρετισμὸν ἀγάπης πρὸς) τήν Ἐκκλησίαν ποὺ εὑρίσκεται εἰς τήν πόλιν τής Μαγνησίας πλησίον τοῦ ποταμοῦ Μαιάνδρου και εὐχομαι, ἐπικαλούμενος τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ Πατὴρς και τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, νά ἀπολαμβάνῃ κάθε χαράν.

1. 1. Ἐπειδὴ ἔμαθα τήν ἀγάπην σας, ποὺ μὲ πολλήν τάξιν φανερώνεται, σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, γεμάτος ἀπὸ ἀγαλλίασιν ἀπεφάσισα νά σας ἀπευθύνω τὸν λόγον μὲ τήν χάριν τῆς πίστεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. 2. Διότι, ἐπειδὴ ἐκρίθηκα ἄξιος τοῦ θεοπρεπεστάτου ὀνόματος (ποὺ ἀρμόζει εἰς τὸν Θεόν, δηλ. τοῦ ὀνόματος τοῦ χριστιανοῦ ποὺ διὰ τοῦ βαπτίσματος ἔλαθον), μὲ τὰ δεσμὰ δὲ τὰ ὁποῖα περιφέρω (συρόμενος μέχρι Ρώμης διὰ νά μαρτυρήσω) φάλλω ἐγκωμιάζων τὰς Ἐκκλησίας, εἰς τὰς ὁποίας εὐχομαι ἔνωσι τοῦ σώματος και τοῦ πνεύματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ (ἦτοι «ἔνωσιν» τόσοσν στενὰ συνδεδεμένην, ὅπως εἶναι ἡνωμένη ἢ ἀνθρωπίνῃ μετὰ τῆς θείας φύσεως ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ), ποὺ εἶναι ἡ αἰωνία ζωὴ μας, (ἐνωσῶ τήν ἔνωσιν) τῆς πίστεως και τῆς ἀγάπης, τῆς ὁποίας τίποτε ἄλλο δὲν εἶναι προτιμότερον, τὸ δὲ κυριώτερον τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τοῦ Πατὴρς² (τοιαύτην ἔνωσιν εὐχομαι) μὲ τήν χάριν τοῦ ὁποίου ὑπομένοντες ὅλην τήν ἐπιβουλὴν (και κακότητα) τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου³ (δηλ. τοῦ διαβόλου) και ἀφοῦ ἀποφύγωμεν τὰς κακίας τοῦ διαβόλου θὰ ἐπιτύχωμεν νά ἀπολαύσωμεν τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ (και δι' αὐτοῦ τήν θεῖαν μακαριότητα).

1. Πβλ. Ἰω. 17,21ε. 2. Πβλ. Γαλ. 3,28. Ἰω. 10,27—30.
3. Α' Κορ. 2,6. 8. Ἰω. 12,31. 14,30. 16,11.

Η ΕΜΠΡΑΚΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΟΜΟΛΟΓΙΑ

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Ἀντιπρυτάνεως Παν/μίου Ἀθηνῶν

Οἱ Χριστιανοὶ μὲ τὸ προσωπικό τους παράδειγμα καὶ μὲ τὴν ἱεραποστολική τους δράση πρέπει νὰ εἶναι τὸ «ἄλας τῆς γῆς» (Ματθ. ε', 13) καὶ τὸ «φῶς τοῦ κόσμου» (Ματθ. ε', 14). Τὸ πνεῦμα τῆς χριστιανικῆς ὁμολογίας καὶ ἡ ἱεραποστολικὴ διάθεση εἶναι ἡ ἀναπνοὴ τῆς ψυχῆς κάθε ἀληθινοῦ Χριστιανοῦ καὶ τὸ κατ' ἐξοχὴν διακριτικὸ γνώρισμα τῶν σχέσεών του πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ὅλες ἀνεξαιρέτως οἱ ἐκδηλώσεις τοῦ θείου του πρέπει νὰ εἶναι ἡλιακὲς ἀκτίνες, ποὺ καταυγάζουν τὴν ζοφερὴ ἀτμόσφαιρα τῆς ἀνθρωπότητος, ποὺ ζῆ μακριὰ ἀπ' τὸν Χριστό, καὶ κομίζουν σ' αὐτὴ τὸ μήνυμα τῆς χριστιανικῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἱκανοποιητικῆς λύσεως τῶν ἀνθρωπίνων προβλημάτων.

Ἡ χριστιανικὴ ὁμολογία καὶ ἱεραποστολικὴ διάθεση ἐκδηλώνονται ὄχι μόνον μὲ λόγια, μὰ πρὸ πάντων μὲ τὰ ἔργα. Ἡ εὐαγγελικὴ ἀγάπη πρὸς τὸν Σωτήρα καταυγάζει ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ φανερώνεται στὴ φωτεινὴ ἀκτινοβολία τῆς ὅλης προσωπικότητός του. Ἐπομένως «κρυπτοχριστιανοί» δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἔχουν θέση μέσα στὸ μυστικὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ποὺ εἶναι ἡ Ἐκκλησία.

Ἡ χριστιανικὴ ὁμολογία δὲν εἶναι ἐπουσιῶδες περιστατικό, ποὺ περιορίζεται σὲ μιὰ ἀκαρπῆ θρησκευτικότητα τῶν λόγων, τῶν φυλακτηρίων καὶ τῶν κρασπέδων (Ματθ. κγ', 5), ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας βλασφημεῖται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ (Ρωμ. 6', 24) μὰ ἀντίθετα εἶναι τὸ φεγγαρόβλημα μιᾶς ὀλοκληρωμένης ἐμπρακτῆς χριστιανικῆς ζωῆς.

Ἡ ἱεραποστολικὴ διάθεση καὶ ὁμολογία δὲν εἶναι ἔκφανση μιᾶς τυπικῆς ἐξωτερικῆς θρησκευτικότητος, μὰ εἶναι τὸ ἀπαύγασμα μιᾶς ἐσωτερικῆς, οὐσιώδους, ὀλόπλευρης, συνεποῦς, ἐπιτυχοῦς καὶ ἀρτίας πνευματικῆς ζωῆς.

Ἡ χριστιανικὴ ὁμολογία ἔχει ὡς γενεσιουργὸ αἰτία τὴν εὐσέβεια τοῦ θάθους καὶ ὄχι τὴν ψεύτικα εὐλάβεια τῆς ἐπιφανείας. Βέβαια καὶ ὁ πραγματικὸς χριστιανὸς δὲν εἶναι τέλειος ἢ ἀναμάρτητος. Μὰ ὅμως ἐκεῖνο, ποὺ δίνει νόημα στὴ ζωὴ καὶ στὴν ὁμολογία του, εἶναι ἡ

συνεχῆς φορὰ καὶ κατεύθυνση πρὸς τὴν τελειοποίηση, ἡ δυναμικὴ καὶ ἀγωνιστικὴ προσπάθεια πρὸς ἐμπρακτὴ ἐφαρμογὴ τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν.

Ἡ φωτεινὴ ζωὴ εἶναι τὸ πιὸ εὐγλωττο ἱεραποστολικὸ κήρυγμα. Ὁ ἀληθινὸς Χριστιανὸς εἶναι «συνεργὸς Θεοῦ» (Α' Κορ. γ', 9). ἔχει πάντοτε ὑπ' ὄψην του τὴν παραγγελία τοῦ Ἀπ. Παύλου: «τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις» (Φιλιπ. δ', 5). μεταδίδει πρὸς ὅλους τὴν χαρὰ, τὴν ἐλπίδα· εἶναι προσηγὴς καὶ γαμάτος ἀπὸ καλωσύνης· εἶναι στοργικὸς, ἀνεκτικὸς, συγκαταβατικὸς, ἀνεξίκακος.

Ἡ ἀγάπη εἶναι πάντοτε τὸ κατ' ἐξοχὴν ἱεραποστολικὸ ὄργανο, ὄπλο καὶ ἔμβλημα τῶν χριστιανῶν. Αὐτοὶ πρέπει νὰ ζοῦν «ταῖς χρείαις (ἀλλήλων) κοινωνοῦντες» (Ρωμ. 16', 13· πρβλ. Ἐφ. δ', 28), νὰ παρουσιάζουν «σπλάγγνα οἰκτιρμῶν», «ἐλεοῦντες ἐν ἰλαρότητι» (Ρωμ. 16', 8). Ἡ χριστιανικὴ πίστη εἶναι πίστη «δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη» (Γαλ. ε', 6), γιατί «ἡ πίστις, ἐὰν μὴ ἔργα ἔχη, νεκρά ἐστὶ καθ' ἑαυτὴν» (Ἰακ. 6', 17). Ἐκεῖνο, ποὺ ἔλυσε τοὺς πάγους τῶν εἰδωλολατρικῶν κοινωνιῶν καὶ μεταλαμπάδευσε τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ ἕως τὰ πέρατα τῆς Οἰκουμένης, ἦταν πρὸ πάντων ἡ φωτιὰ τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, ποὺ περιέβαλε ἀκόμη καὶ τοὺς ἐχθροὺς τῶν χριστιανῶν.

Τὸ κορύφωμα τῆς χριστιανικῆς ὁμολογίας καὶ ἱεραποστολικῆς φροντίδας εἶναι ἡ μετάδοση τοῦ λυτρωτικοῦ μηνύματος σὲ κάθε ἀπολωλός. Οἱ χριστιανοί, βλέποντας τριγύρω τους τὰ ἐξαπατημένα θύματα τῆς ἀμαρτίας νὰ παραπαίουν μέσα στὸ σκοτάδι καὶ νὰ δογγᾶνε κάτω ἀπ' τὸ πέλιμα τοῦ κακοῦ, δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ μείνουν ἀδιάφοροι καὶ ἀσυγκίνητοι, ἀλλὰ σπεύδουν ὡς καλοὶ Σαμαρεῖτες νὰ περιθάψουν τὶς τραυματισμένες ψυχὲς καὶ καρδιὲς καὶ νὰ ἐνσταλάξουν σ' αὐτὰς τὸ λυτρωτικὸ βάμμα. Στὴν περίπτωσιν αὐτὴ μεγαλύτερη σημασία ἀπ' τὰ λόγια ἔχει τὸ νὰ βλέπουν οἱ ἄλλοι τὴν ἰδικὴ τους λυτρωμένη ζωὴ καὶ τὴν ὅλη ἀκτινοβολία τῆς ὀλοκληρωμένης προσωπικότητός τους.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΨΟΠΟΙΟ ΧΑΡΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Τοῦ κ. ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

Ἡ ὑποποιός Χάρη τοῦ Θεοῦ τινίζεται σὲ πολλὰ σημεῖα τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ ἰδιαίτερα στὴν Καινὴ Διαθήκη, σὲ χωρία ποὺ εἶναι στοὺς πολλοὺς γνωστά καὶ οικεῖα. Ἀλλὰ καὶ στὴν Παλαιὰ Διαθήκη δὲν εἶναι λίγα ὅσα ἔχουν αὐτὸ τὸ γλυκύτατο νόημα. Ἔνα, τὸ Ἰώβ ε' 11, χαρακτηρίζει τὸν Θεὸ «ποιούντα ταπεινοὺς εἰς ὕψος καὶ ἀπολωλότας ἐξεγείροντα».

Πεδίο ἐνέργειας βρίσκει αὐτὴ ἡ Χάρη τῆ συντριβῆς τῆς καρδιάς, τὸ ταπεινὸ φρόνημα. Ὁ Κύριος «καθεῖλε δυνάστας καὶ ὕψωσε ταπεινοὺς» (Λουκ. α' 52). Ὑπόσχεται: Σὲ ποιὸν ἄλλο θὰ ρίξω τῆ σπλαχνικῆ ματιᾶ μου παρὰ στὸν ταπεινὸ; (Ἠσ. Ἑστ' 2).

Φιλεύσπλαχνε Κύριε, κάνε με νὰ συναισθάνομαι τῆ δεινῆ μου θέση. Κάνε νὰ πηγάζῃ ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ εἶναι μου ἡ ὁμολογία πῶς εἶμαι ἁμαρτωλὸς καὶ ἀνάξιος. Γιατί αὐτὴ ἡ ὁμολογία, ποὺ μοῦ τῆ δωρίζει ἐπίσης ἡ δικὴ σου Χάρη, εἶναι ὁ ὄρος τῆς σωτηρίας μου. Σὰν τῆ γυναῖκα ποὺ σοῦ ἄλειψε τὰ πόδια μὲ τὸ μύρο καὶ τὰ δάκρυά της, σὰν τὸν ληστὴ ποὺ σοῦ εἶπε τὸ «μνήσθητί μου», ἀξίωσέ με καὶ μένα, τὸ ἄθλιο πλάσμα σου, τὸ «ρυπωμένο ἀπὸ λογισμοὺς καὶ πράξεις» ποὺ ἐμπνέει ὁ Διάβολος, νὰ παραδεχθῶ τὴν ἐνοχίᾶ μου καί, μετανιώντας πικρά, νὰ τύχω τοῦ ἐλέους σου.

Τὰ δεινὰ τοῦ βίου, ἐπίχειρα τῆς κακίας μου, ἀφήνεις νὰ ἔσοποιῦν ἐ-

ναντίον μου γιὰ νὰ μὲ κεντρίσουν στὴν ἀνάνηψη. Σοῦ δεῖσται σὰν τὸν Ἰωῶν, μὲς ἀπὸ τὰ κητῶα στέρνα, νὰ μὲ θγάλης ἀπὸ τῆ φθορά, νὰ μὲ ὑψώσης κοντὰ σου, νὰ μοῦ χάρισης τῆ δόξα γιὰ τὴν ὁποία μ' ἐπλασεε καὶ μὲ προόρισε, ἀποτυπώνοντας στὴν ὑπόστασή μου τῆ θεῖα σου εἰκόνα. «Ποίησον κάμὲ τὸν ταπεινὸν εἰς ὕψος καὶ τὸν ἀπολωλότα ἐξέγειρον».

Δὲν θέλεις τὸν θάνατο τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ νύπτοντας τὴν καρδιά του μὲ τὰ λόγια σου καὶ μὲ τὰ γεγονότα τῆς ζωῆς του, τὸν φέρνεις στὴ σωτηρία ταπεινοφροσύνης καὶ ἔτσι τὸν σηκώνεις ἐκεῖ ἀπ' ὅπου ἔπεσε, πρὶν εἶναι ἀργά. Ὅπως Ἐσναῦσψωσε τὸν δοῦλο σου Ἰώβ, ἔτσι ὕψωσε καὶ μένα στὴν ἀγκάλη σου, τὸν παραπεσμένο στὴν ἁμαρτία.

Ἄν σὺ δὲν ἐπέμβης, τίποτε δὲν γίνεται. Χωρὶς τὸν ἄνωθεν φωτισμό, χωρὶς τὴν ὁδήγηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀφημένη ἡ ψυχὴ στὸν διεστραμμένο ἐαυτὸ της, πέφτει ἀπὸ πλάνη σὲ πλάνη καὶ ἀπὸ ἀνόμημα σὲ ἀνόμημα. Τὸ ὀρθὸ καὶ τὸ δίκαιο εἶναι κάτι ποὺ σὺ τὸ φανερώνεις. Ἀπεναντίας, ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ ἐγωπάθεια μᾶς ἐμπνέουν τὰ ὀλέθρια, μᾶς κάνουν νὰ ὀλισθαίνουμε στὸ κακὸ. Naί, εἶσαι ὁ «διαλλάσων βουλάς πανούργων καὶ οὐ μὴ ποιήσουσιν αἱ χεῖρες αὐτῶν ἀληθές» (Ἰώβ ε' 12). Ἔτσι, μὲ πῶ ὠμὴ γλῶσσα, παριστάνεσαι ἐδῶ νὰ «διαλάσσης βουλάς», ὄχι γιατί ὁ ἱ-

διος ὠθεῖς στὸ κακὸ, ἀλλὰ γιατί λείπει τὸ φῶς σου ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη δianoia.

Ἀλλὰ γιὰ τὴν ἀπουσία αὐτῆ, δὲν εἶσαι σὺ ὑπεύθυνος. Ὑπεύθυνος εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος, ποὺ δὲν ἔχει ἀγαθὴ προαίρεση, ποὺ δὲν κάνει τὴν πρέπουσα ἐκλογή, ἀλλὰ θέλει τὸ πονηρὸ καὶ σ' αὐτὸ ἀρέσκειται. Ἡ σωτηρία μας βέβαια ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀπειρη Χάρη σου. Εἶναι ὁμως ἀνάγκη νὰ ὑπάρχει στὴ μέση καὶ ἡ καλὴ χρῆση τῆς ἐλευθερίας βούλησῆς μας. Δὲν ἀνασύρει ἄβουλα ἀντικείμενα. Συνεργοῦν ἡ Χάρη καὶ ἡ ἀνθρώπινη βούληση — διδάσκει ἡ Ἐκκλησία. Ἡ εὐθύνη τοῦ ἀνθρώπου πάντα μένει. Γι' αὐτὸ ὑπάρχει καὶ Κρίση, γι' αὐτὸ ὑπάρχει καὶ Κόλαση.

Ἡ ἀγαθὴ προαίρεση, Κύριε, εἶναι κάτι ποὺ μᾶς ἀναγνωρίζεις ὀλίγελα δικό μας. Τὴν ὅρισες ἀπαραίτητη γιὰ νὰ ἐνεργήσῃ ἡ Χάρη σου, ἀξιώνοντάς μας νὰ ἐνεργήσουμε μαζί της. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία σου ψάλλει (Κοντάκιο τῆς Κυριακῆς τοῦ Παραλύτου, Δ' τοῦ Πάσχα), ἐκφράζοντας τὴν ἐλευθερὴ προαίρεσή μας, ποὺ ἀπὸ σένα φωτίζεται: «Τὴν ψυχὴν μου, Κύριε,... δεινῶς παραλελυμένην, ἔγειρον τῆ θεϊκῆ σου ἐπιστάσι, ὡσπερ καὶ τὸν παράλυτον ἤγειρας πάλοι». Εἶναι αὐτὸ ποὺ διακηρύττει καὶ ὁ Πασκάλ: Τὸ ὅτι σὲ ζητήσαμε, σημαίνει ὅτι σὲ βρήκαμε.

«ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ»

15νθήμερη Ἐφημερίδα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Εἶναι τὸ πνευματικὸ, μαχητικὸ ὄργανο τοῦ κάθε χριστιανοῦ. Πληροφορεῖ, ἐνημερώνει καὶ κατατοπίζει τὸ λαὸ πάνω σ' ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικά, πνευματικά καὶ θρησκευτικὰ ζητήματα ποὺ ἀπασχολοῦν τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο. Κυκλοφορεῖ τὴν 1η καὶ 16 κάθε μῆνα.

Ο ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ

(Ο ΑΛΗΘΙΝΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΗΓΕΤΗΣ)

Τοῦ κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΣΤΑΜΕΛΟΥ

Στὴν Ἄρτα βρισκόταν ὁ Μακρυγιάννης, ὅταν οἱ προετοιμασίες γιὰ τὴν Ἐπανάσταση εἶχαν φτάσει στὸ κατακόρυφο. Ἐνα μεγάλο μέρος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους πού θ' ἀναλάβαιναν τὴ μεγαλύτερη εὐθύνη γιὰ τὴν ὀργάνωση καὶ τὴν ἐπιτυχία τοῦ Ἀγώνα, εἶχαν ἤδη μνηθεῖ στοὺς σκοποὺς τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας. Ἀνάμεσά τους καὶ ὁ Γιάννης Τριανταφύλλου, ἔμπορος πιά μὲ φήμη καὶ μὲ γρόσια μπόλικα, τὸ χωριστόπαιδο τῆς Δωριίδας ποῦχε φτάσει ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια ἀπὸ τὴ Λειβαδιά στὴν Ἄρτα, ὁ Γιαννάκης καθὼς τὸν ἔξεραν ὄλοι στὴν πολιτεία.

Ὁ Γιάννης Τριανταφύλλου, ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὸ φέριμο τῶν ἀφεντικῶν του στὴ Λειβαδιά καὶ τὴ Δεσφίνα, σὰν ἔφτασε στὴν Ἄρτα, τὸ 1811, γιὰ λίγο δούλεψε στὸ σπίτι τοῦ ἀρχοντα συμπατριώτη του Θανάση Λιδωρίκη πού τὸν εἶχε σὲ μεγάλη ἐκτίμηση ὁ Ἀλῆ Πασάς. Ἐξυπνος καὶ δραστήριος καθὼς ἦταν, δὲν ἄργησε νὰ ξανοιχτεῖ σὲ δικές του δουλειές. Μάλιστα κατόρθωσε, μὲ τὴν ἐντιμότητα καὶ τὴν ἐργατικότητα του, νὰ κάμει γρήγορα ἀρκετὴ περιουσία. Ὑπολογίζεται πῶς, ὡς τὸν Αὐγούστο τοῦ 1821 πού βγήκε στὸ κλαρί, εἶχε πάνω ἀπὸ σαράντα χιλιάδες γρόσια, ποσὸ μεγάλο, πού θὰ τὸ διαθέσει γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ Ἀγώνα, μὲ τὴν ἴδια θέρμη πού διάθεσε καὶ τὸν ἑαυτὸ του.

Τὴν περίοδο αὐτὴ καὶ μόλις ἐπίασε τὰ πρῶτα γρόσια, δυὸ πράγματα σκέφτηκε νὰ κάμει. Νὰ ξεπληρώσει τὴν ὑπόχρεση ποῦχε δώσει στὸν Ἀη - Γιάννη καὶ νὰ πάρει χρυσοστόλιστη πιστόλα κι ἀσμοκέντητο ντουφεκί. Δούλευαν τότε στὰ Γιάννα τεχνίτες φημισμένοι τοῦ ἀσημιοῦ, πού οἱ ρίζες τους κρατοῦσαν ἀπὸ τοὺς Καλαρρύτες. Πῆγε καὶ βρήκε τὸν καλύτερο καὶ τοῦ παράγ-

γειλε τὸ καντήλι, ἀσημένιο καὶ μὲ πολλὰ κεντήδια. Καὶ σὰν τὸ καντήλι ἐτοιμάστηκε, ἀναπαμένος πού ξεπληρώνει τὸ χρέος του, πήρε ἀκόμα μελισσοκέρι καὶ μπόλικο μοσχολίβανο καὶ τράβηξε γιὰ τὴν πατρίδα. Ἐφτασε στὴ Λειβαδιά, ἄφησε ἕνα πουγγί γιομάτο γρόσια στὴ μάνα πού δὲ χόρταινε νὰ τὸν καμαρώνει κ' ὕστερα πήγε στὴ Δεσφίνα. Ἦταν ὁμορφοντυμένος, ἄντρας πιά, λεβέντης. Ὅλοι ξαφνιάστηκαν στὸ χωριό, τὸν καλοδέχτηκαν, τοῦ μιλοῦσαν μὲ σέβας. Καὶ τὸ παλιὸ του ἀφεντικό, τὸ πιὸ πολύ, πού τὸν πήρε καὶ στὸ σπίτι. Ὁ Γιάννης Τριανταφύλλου δὲν ἀρνῆθηκε, δὲν ἔδειξε πῶς θυμόταν τίποτα ἀπὸ τὸ φέριμό του στὸ πανηγύρι. Μὰ πρὶν καθῆσαι νὰ πάρει ἀνάσα ἀπὸ τὸ ταξίδι, πρὶν περάσει στὸ σπίτι μὲ τὸ στρωμένο τὸ τραπέζι, πήγε ἴσια στὴν ἐκκλησιά τοῦ Ἀη - Γιάννη, γονάτισε μπροστὰ στὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου, δάκρυσε.

—Σ' εὐχαριστῶ, πού μὲ ἀξίωσεσ νὰ προκόψω, εἶπε.

Ἐβγαλε ἀπὸ μεταξωτὸ μαντήλι ποῦχε τυλίξει τὸ χάρισμα, τὸ ἀκριβὸ ἀσμοκάντηλο, τὸ κρέμασε μπροστὰ στὴν εἰκόνα. Κάθισε κάμποσο ἔτσι κι ὄλο νὰ σταυροκοπιέται. Ὑστερα βγήκε σιγὰ - σιγὰ ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά.

Τὸ Γιάννη Τριανταφύλλου τὸν ἔβαλε στὸ μυστικὸ τῆς Ἐταιρίας ἕνας παπὰς γειτονάς του, στενός του φίλος, τὴν ἀνοιχτὴ τοῦ 1820. Σὰν τοῦ εἶπε τὸ σκοπὸ, δὲν ἀποφάσισε ἀμέσως, ἤθελε πρῶτα νὰ σιγουρευτεῖ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του. «Πῆγα στοχάστηκα —λέει ὁ ἴδιος— καὶ τὰ βαλα ὅλα ὄμπρός καὶ σκοτωμὸν καὶ κιντύνους καὶ ἀγῶνες. Θὰ τὰ πάθω διὰ τὴν λευτερίαν τῆς πατρίδος μου καὶ τῆς θρησκείας μου. Πῆγα καὶ τοῦ εἶπα· «Εἶμαι ἄξιος». Τοῦ φίλησα τὸ χέρι, ὀρκίστηκα».

—Θάθελες ἴσως νὰ πεῖς γιὰ τὴ βοήθεια πού καρτεράμε κι ἀπὸ τὸ Ἰντερνόν, πού βρίσκεται μὲ τὴ φρεγάδα στ' ἀνοιχτά. Τὸν εἶδες δὲ καὶ τὰ κουβεντιάσατε.

—Τὰ κουβεντιάσαμε, βέβαια, Κωνσταντῆ. Ἦρθε χτές καὶ μὲ βρήκε στὸ πόστο μου. Μὰ δὲ μπορεῖ νὰ καταλάβει τὴν ἀποκοτιά μας. Ὅτι μὲ τούτῃ τὴν ἀποκοτιά κερδήθηκε ὡς τὰ τώρα ὁ Ἀγώνας. Πάτε νὰ χαθεῖτε οὐλο —μου λέει— μὲ τίς θέσεις πού πιάσατε νὰ κρατήσετε τὸ Μπραϊμή. Σὲ τοῦτα τ' ἀδύνατα τειχιά θὰ βαστάξετε τίς χιλιάδες τοῦ ἀσκεριοῦ του;

—Καὶ λόγου σου θὰ τοῦ ἀπάντησες καθὼς ταίριαζε στὴν περίπτωση.

—Τοῦ λέγω, εἶναι ἀδύνατες οἱ θέσεις κ' ἐμεῖς, ὅμως εἶναι δυνατὸς ὁ Θεὸς ὅπου μᾶς προστατεύει καὶ θὰ δεῖξωμεν τὴν τύχην μας σ' αὐτὲς τίς θέσεις τῆς ἀδύνατες. Κι ἂν εἴμαστε ὀλίγοι εἰς τὸ πλῆθος τοῦ Μπραϊμή, παρηγοριόμαστε μ' ἐναντρό, ὅτι ἡ τύχη μᾶς ἔχει τοὺς Ἕλληνες πάντοτε ὀλίγους. Ὅτι ἀρχὴ καὶ τέλος, παλαιόθεν καὶ ὡς τώρα, ὅλα τὰ θερία πολεμοῦν νὰ μᾶς φῶνε καὶ δὲν μποροῦνε τρῶνε ἀπὸ μᾶς καὶ μένει καὶ μαγιά. Καὶ οἱ ὀλίγοι ἀποφασίζουν νὰ πεθάνουν· κι ὅταν κάνουν αὐτεῖνη τὴν ἀπόφασιν, λίγες φορές χάνουν καὶ πολλὰς κερδαίνουν. Ἡ θέση ὅπου εἴμαστε σήμερα ἐδῶ εἶναι τοιοῦτῃ καὶ θὰ ἰδοῦμεν τὴν τύχην μας οἱ ἀδύνατοι μὲ τοὺς δυνατούς».

Ἡ πατρίδα τοῦ κάθε ἀνθρώπου καὶ ἡ θρησκεία εἶναι τὸ πᾶν καὶ πρέπει νὰ θυσιάζῃ καὶ πατριωτισμὸν καὶ νὰ ζῆ αὐτὸς καὶ οἱ συγγενεῖς του ὡς τίμοι ἀνθρώποι εἰς τὴν κοινῶνία. Καὶ τότε λέγονται ἔθνη, ὀ-

ΉΑπό τήν επίσκεψη (21 Ἀπριλίου 1980) τοῦ Μακ. Πατριάρχου Αἰθιοπίας κ. Τέκλε Χαἰμανόντ καί τῆς συνοδείας του στό Γραφεῖο τοῦ Διευθυντοῦ τῶν περιοδικῶν «Ἐκκλησία» καί «Ἐφημέριος» κ. Κων. Μπόνη. Τόν Πατριάρχη συνόδευε ὁ Σεβ. Μητροπ. Κίτρου κ. Βαρνάβας, Πρόεδρος τῆς Συνοδ. Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Διορθοδόξων καί Διαχριστιανικῶν Σχέσεων.

Ο ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ

ταν εἶναι στολισμένα μὲ πατριωτικά αἰσθήματα· τὸ ἀναντίον λέγονται παλιόψαθες τῶν ἐθνῶν καί θάρος τῆς γῆς. Καί διὰ τοῦτο ὡς πατρίδα γενική τοῦ κάθε ἐνοῦ καί ἔργο τῶν ἀγώνων τοῦ μικρότερου καί ἀδύνατου πολίτη, ἔχει κι αὐτός τὰ συμφέροντά του εἰς αὐτεῖνη τὴν πατρίδα, εἰς αὐτεῖνη τὴ θρησκεία. Δὲν πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ θαρῦνεται καί νὰ ἀμελῇ αὐτά· καί ὁ προκομμένος πρέπει νὰ φωνάζη ὡς προκομμένος τὴν ἀλήθεια, τὸ ἴδιον καί ὁ ἀπλός. Ὅτι κρικέλα δὲν ἔχει ἡ γῆς νὰ τὴν πάρη κανεὶς εἰς τὴν πλάτη του, οὔτε ὁ δυνατός, οὔτε ὁ ἀδύνατος· καί ὅταν εἶναι κανεὶς ἀδύνατος εἰς ἓνα πρῶμα καί μόνος του δὲν μπορεῖ νὰ πάρη τὸ θάρος καί παίρνει καί τοὺς ἄλλους καί βοηθοῦν, τότε νὰ μὴν φαντάζεται νὰ λέγη ὁ αἴτιος ἐγώ· νὰ λέγη ἐμεῖς. Ὅτι θά-

ναμε ὅλοι τίς πλάτες, ὄχι ἓνας... Θά σημειώσω γυμνή τὴν ἀλήθεια καί χωρὶς πάθος. Ἄλλὰ ἡ ἀλήθεια εἶναι πικρὴ καί ὅσοι κάμαμεν τὸ κακὸν μᾶς κακοφαίνεται, ὅτι καί τὸ κακὸ τὸ θέλομε καί τὸ νιτερέσιον νὰ τὸ κάνωμε καί καλοῦς πατριώτες θέλομε νὰ μᾶς λένε. Καί αὐτὸ δὲν γίνεται· οὔτε θά τὸ κρύψω ἐγώ καί νὰ μείνη κρυμμένο, ὅτι ἡ πατρίς ζημιώθη, διατιμήθη καί ὅλο σ' αὐτὸ κατανταίνει· ὅτι μᾶς ἤρε ὅλους θερία...

» Ὅσα σημειῶν τὰ σημειῶν γιατί δὲν ὑποφέρνω νὰ βλέπω τὸ ἄδικον νὰ πνίγη τὸ δίκιον. Διὰ ἄκείνο ἔμαθα γράμματα εἰς τὰ γεράματα καί κάνω αὐτὸ τὸ γράμμα τὸ ἀπελέκτο, ὅτι δὲν εἶχα τὸν τρόπον ὄντας παιδί νὰ σπουδάξω ἤμουν φτωχὸς κ' ἔκανα τὸν ὑπηρέτη καί τιμάρευα ἄλογα κι ἄλλες πλῆθος δουλειές ἔκανα νὰ βγάλω τὸ πατρικὸ μου χρέος, ὅπου μᾶς χρέωσαν οἱ χαραμηδες, καί νὰ ζήσω κ' ἐγώ σὲ

τούτην τὴν κοινωνίαν ὅσο ἔχω τ' ἀμανέτι τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ σῶμα μου. Καί ἀφοῦ ὁ Θεὸς θέλησε νὰ κάμη νεκράνασσαν εἰς τὴν πατρίδα μου, νὰ τὴν δευτερώσῃ ἀπὸ τὴν τυραγνίαν τῶν Τούρκων, ἀξίωσε κ' ἐμένα νὰ δουλέψω κατὰ δύναμη λιγώτερον ἀπὸ τὸν χειρότερον πατριώτη μου Ἑλληνα. Ἐγὼ τὴν ἀλήθεια θά τὴν εἰπῶ γυμνή. Ὅτι ἔχω τὸ μεριδιό μου· σ' αὐτεῖνη τὴν πατρίδα θά ζήσω ἐγώ καί τὰ παιδιά μου».

Ὁ Μακρυγιάννης κατόρθωσε νὰ μᾶς δώσει μίαν ἀντικειμενικὴ σύνθεση τῶν γεγονότων, μὲ μέσα λιτά, πού τονίζουν ἰδιαίτερα τὸν αὐθορμητισμὸ καί τὸ πηγαῖο τὸ καλλιτεχνικὸ αἶσθημα. Πηγή καί δημιουργικὴ του ἐμπνευση, ἡ ἀναζήτησις τῆς ἀλήθειας. Ἡ ἀφετηρία του αὐτὴ δίνει ἀντικειμενικότητα στὴν ἱστορικὴ του μαρτυρία.

(Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ ὄμνυμο βιβλίό του, ἔκδοσις «ΕΣΤΙΑ»).

Τοῦ Μητροπολίτου Νικαίας

κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ὅταν ὁ γενναῖος Βασιλεὺς Παλαιολόγος ἐπιπτεν ὡς μάρτυς τοῦ Ἑλληνορθοδόξου πολιτισμοῦ ἐπὶ τῶν τειχῶν, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν παρέδωκε τὴν ἱστορίαν τοῦ Βυζαντίου. Τὸν Πατριάρχην καὶ τὸν ἱερὸν Κληρὸν ἀφῆκε διάδοχον. Εἰς αὐτὸν ἐνεπιστεύθη τὴν βαθεῖαν ἐντολὴν νὰ φροντίσῃ νὰ συντηρήσῃ τὴν σπιθάν τῆς ὀρθοδόξου ἐθνικῆς ψυχῆς καὶ νὰ ὀδηγήσῃ πάλιν κάποτε τὸν σκλαβωμένον λαὸν εἰς τὴν αὐγὴν τῆς ἐλευθερίας. Καὶ ὁ Κληρὸς ἔσκυψε πράγματι, ἐπῆρε τὸ σπασμένον σκῆπτρον τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ τὸ ἔκαμε ἰστὸν τῆς σημαίας· ἐπῆρε τὴν βασιλικὴν πορφύραν καὶ τὴν ὕψωσεν εἰς τὸν ἰστὸν ὡς ἐθνικὸν «φλάμπουρον». Ἐπῆρε τὸ στέμμα καὶ τὸ ἔκαμε ἀρχιερατικὴν μίτραν μὲ τὸν δικέφαλον ἀετόν, ποῦ συμβολίζει τὴν διπλὴν ἐξουσίαν, τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ τὴν ἐθνικὴν. Ἐπῆρε τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ἐδίδαξεν εἰς τὰ θλαστάρια τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς.

Ἰποκλινόμεθα μὲ εὐλάβειαν μπροστὰ στὸν ταπεινὸν καλόγηρον, τὸν ἀκούραστον μυσταγωγὸν τοῦ κρυφοῦ Σχολειοῦ. Προσεπαθήσαμεν ποτε νὰ συλλάβωμεν τὴν εἰκόνα τοῦ κρυφοῦ Σχολειοῦ εἰς ὅλον τῆς τὸ μεγαλεῖον; Τὸ σκοτάδι τῆς νύχτας· τὸ βαθύτερο σκοτάδι τῆς σκλαβιάς· τὴν ἀπόμωρη τοῦ βουνοῦ ἐκκλησιά· τὸ φτωχὸ, τὸ ἀναμμένο κανδηλάκι· τίς ξεφτισμένες ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆ φθορὰ εἰκόνας, ποῦ μέσα στὸ ὑποβλητικὸ περιβάλλον τοῦ ναοῦ ἐζωντάνευαν τίς ἐλπίδες τοῦ Γένους· τὸν ἀσπρομάλλη ἐπειτα παπᾶ μὲ τὸ τριμμένο ράσο· τὰ Ἑλληνόπουλα μὲ τὰ λαμπερὰ μάτια καὶ τίς πλουμιστὲς φουστανέλλες των. Πόσες φορές δὲν θὰ ἐγονάτισαν δακρυσμένα μπροστὰ στὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, λέγοντας: «Χριστέ, μεγαλοδύναμε, δῶσε στή σκλάβαν μας πατρίδα λευτεριά»!... Πόσες φορές τὸ ράσο δὲν ἀνοίχτηκε γιὰ νὰ κλείσῃ κάτω ἀπὸ τίς πνευματικὰς φτεροῦγες του τὰ πουλάκια τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, ὅταν συχνὰ ἤκούοντο θήματα Τούρκων στὴν αὐλὴ τοῦ ναοῦ!

«Φεγγαράκι μου λαμπρό, φέγγε μου
(νὰ περπατῶ,
νὰ πηγαίνω στὸ σχολειό, νὰ μαθαίνω
(γράμματα,
γράμματα, σπουδάγματα, τοῦ Θεοῦ
(τὰ πράγματα».

(Συνέχεια στὴν ἀπέναντι σελίδα)

ΜΕΓΑΛΟΣ ΚΑΚΟΥΡΓΟΣ!

Τοῦ Μητρ. Σάμου καὶ Ἱακάριας
κ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

Τονίσθηκε στὰ προηγούμενα. Δύσκολη εἶναι ἡ ἐξεύρεση στελεχῶν γιὰ τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ πῶς δύσκολη ἡ κατάρτισή τους. Προσθέτουμε σήμερα μιὰ τρίτη καὶ ἀρκετὰ πικρὴ διαπίστωση. Ἀκόμα πῶς δύσκολη εἶναι ἡ παραμονὴ τους σὲ ἀνώτερα πνευματικὰ ἐπίπεδα. Στὴν πρώτη τους ἀγάπη. Στὸν πρῶτο τους ἐνθουσιασμό. Στὴν πρώτη τους ἀγωνιστικότητα.

Εἶναι φανερό. Ἡ πορεία πρὸς τὸ Χριστό, δὲν εἶναι τόσο δύσκολη, ὅσο τὸ «μένειν ἐν Χριστῷ» (Ἰωάν. 5, 1-10). Καὶ αὕτη ἡ ἀναμφισβήτητη δυσκολία δὲν ἀναφέρεται μόνον στοὺς ἀπλοὺς πιστοὺς καὶ στοὺς ταπεινοὺς συνεργάτες, ποῦ χρησιμοποιοῦν ἕνα ἱερέα στὸ ἐνοριακὸ τοῦ ἔργο. Ἐπεκτείνεται καὶ στὰ ἀνώτερα κλιμάκια τῶν Ἐκκλησιαστικῶν στελεχῶν, σὲ διακρινόμενους Ἱεροκήρυκες, ἀκόμα καὶ σὲ ἄγιους Ἐπισκόπους.

Ἡ φυσικὴ φθορὰ τοῦ χρόνου, σὲ συνδυασμὸ μὲ ἄλλους παράγοντες, σιγὰ - σιγὰ ὑποσκάπτει τὴν ψυχικὴ ἀκεραιότητα, ὑποβαθμίζει τὸ ζῆλο καὶ ἀποδυναμώνει τὴ μαχητικότητα τῶν ἐργατῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ἔτσι, ἀρχίζουν κάποια μέρα νὰ μὴ βλέπουν τὴν ἀρχικὴ λαμπρότητα καὶ τὴν ἐλκυστικὴ δύναμι στὰ ὑψηλὰ ἰδανικά, ποῦ ἐμπνέουν, τροφοδοτοῦν καὶ φωτίζουν τὴν ἀφιέρωση στὸν Κύριο καὶ τὴν ἱεραποστολικὴ δράση. Εἶναι αὐτὸ μιὰ τραγωδία, ποῦ ταλαιπωρεῖ τοὺς πνευματικὸς ἀνθρώπους. Μιὰ τραγωδία, ποῦ ἔρχεται ἐντυπωσιακὰ στὴν ἐπιφάνεια σὲ συζητήσεις ἀπὸ κύκλους ἱερατικούς μὲ τὴ γνωστὴ λαϊκὴ ἔκφραση: «Τὸ πρῶτο χρόνο φοβάται ὁ ἱερέας τὸ Θεό. Μετά, ὅμως, εἶναι ὁ Θεὸς ποῦ φοβάται τὸν ἱερέα». Ἔτσι, προβάλλεται μιὰ εἰδικὴ περίπτωση, πρόβλημα ποῦ χρειάζεται πολλὴ προσοχή, λεπτὸ χειρισμὸ καὶ ζωηρὸ ἐνδιαφέρον ἀπὸ μέρος τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι, βλέπετε, καὶ ὁ παμπόνηρος διάβολος. Ἀδίστακτος καὶ ἀκούραστος στὸ φθοροποιεῖ τοῦ ἔργο. Ἐνεργεῖ ἀπίθανες δολιοφθορές καὶ μάλιστα μὲ τρόπο σκοτεινὸ, ὑπουλο, ὅσο καὶ ἀνυποψίαστο. Στόχος του νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸ ἔργο τῆς σωτηρίας. Ἀμεσῆ ἐπιδιώξῃ του νὰ ἀποδιοργανώσῃ τὴν Ἐκκλησία μὲ τὴ φθορὰ τῶν στελεχῶν της. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει: «Ὁδὸ γὰρ τὰ νοήματα αὐτοῦ ἀγνωσοῦμεν» (Β' Κορ. 2,11). Καὶ προτρέπει τοὺς πιστοὺς: «Ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι πρὸς τὰς μεθοδεῖαις τοῦ διαβόλου» (Ἐφεσ. 6,11). Ἡ χρησιμοποίησις τοῦ πληθυντικοῦ (νοήματα, μεθοδεῖαις) δείχνει καθαρά, ὅτι ὁ διάβολος εἶναι πολυμήχανος. Δημιουργεῖ πολλὰ καὶ δόλιες ἐπινοήσεις καὶ διαθέτει ἀρκετὰς μεθόδους καὶ πονηρὰ τεχνάσματα γιὰ νὰ σπιλῶνῃ καὶ συντριβῇ ἐργάτες τῆς Ἐκκλησίας. Ἄλλωστε, τί διαφορετικὸ θὰ ἔπρεπε

νά περιμένουμε από τὸν διάβολο, ὅταν αὐτὸς δὲν δυσκολεύεται νὰ «μετασηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτὸς» (Β' Κορ. 11,14), γιὰ νὰ παραπλανᾷ περισσότερους καὶ νὰ παγιθεύῃ ἀπροειδοποίητα τοὺς κληρικούς; Καὶ δὲν εἶναι μόνοι πονηρὴ καὶ καμουφλαρισμένη ἡ τακτικὴ του. Εἶναι καὶ σκληρὴ. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος εἶναι κατηγορηματικός: «Ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίῃ» (Α' Πέτρ. 5,8). Νὰ «καταπίῃ» ἐπιδιώκει. Καὶ νὰ κατασπαράξῃ τοὺς ἐργάτες τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι, λοιπόν, σωστὸς «ἄνθρωποκτόνος ἀπ' ἀρχῆς» (Ἰωάν. 8,44). Μεγάλος κακοῦργος. «Λέων ὠρυόμενος».

Καὶ πρέπει νὰ τὸ παραδεχτοῦμε. Στὴ διαδρομὴ τῶν αἰῶνων ἀρκετοὶ ἐργάτες τῆς Ἐκκλησίας παραπλανήθηκαν. Ἔχασαν τὴν πνευματικὴ τους δομὴ. Παραμέλησαν τὴν ἀποστολὴ τους. Ἐγκατέλειψαν τὸ ἔργο τοῦ Κυρίου. Καὶ μερικοὶ ἔγιναν προδότες καὶ ἀρνητές. Στὴν Καινὴ Διαθήκῃ ἀναφέρονται ἀντικειμενικὰ καὶ ἀμερόληπτα ἀρκετὲς τέτοιες θλιβερὲς περιπτώσεις. Στενὸς συνεργάτης τοῦ Ἀπ. Παύλου ἦταν ὁ Δημᾶς. Τί ἀπέγινε ὅμως; Μὲ πονεμένη καρδιὰ γράφει ὁ Παῦλος: «Δημᾶς με ἐγκατέλειπεν ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονικίην...» (Β' Τιμ. 4,10-11). Ἀναφέρει καὶ ἄλλους, ποὺ εἶχαν «πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν» (Α' Τιμ. 1,19-20). Μερικοὶ ὅμως ἀπώθησαν καὶ κατάπιζαν τὴ συνείδησίν τους. Καὶ ποῦ κατάντησαν; «Περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν». Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τοὺς δυστυχεῖς ἦταν ὁ Ὑμέναιος καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, ποὺ ἀναγκάσθηκε ὁ Παῦλος νὰ τοὺς ἀποκόψῃ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία.

Δύο ἄλλες περιπτώσεις ἀποκαλύπτει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος. Στὴν Ἀποκάλυψη (2,4) ἀπευθύνεται στὸν Ἐπίσκοπο Ἐφέσου: «...Ἔχω κατὰ σοῦ, ὅτι τὴν ἀγάπην σου τὴν πρώτην ἀφήκας» μνημόνευε πόθεν πέπτωκας, καὶ μετανόησον καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποιήσον». Ὁ ἴδιος γράφει καὶ σὲ ἄλλῃ Ἐκκλησία: «Ἄλλ' ὁ φιλοπρωτεύων αὐτῶν Διοτρεφῆς οὐκ ἐπιδέχεται ὑμᾶς... λόγοις πονηροῖς φλυαρῶν ἡμᾶς» καὶ μὴ ἀρκοῦμενος ἐπὶ τούτοις οὔτε αὐτὸς ἐπιδέχεται τοὺς ἀδελφούς καὶ τοὺς δουλομένους κωλύει καὶ ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ἐκβάλλει» (Γ' Ἰωάν. 10). Δὲν ἦταν ἀπλὸ μέλος τῆς Ἐκκλησίας ὁ Διοτρεφῆς. Μεγάλῃ θέσῃ, καθὼς φαίνεται, εἶχε. Ἀλλὰ δημιουργοῦσε προβλήματα. Ἐπιθυμοῦσε τὰ πρωτεῖα. Ἦταν «φιλοπρωτεύων». Καὶ κατηγοροῦσε τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς ἄλλους ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου. Παρακώλυε τὸ ἱεραποστολικὸ τους ἔργο. Στανδάλιζε ψυχές. Νὰ γιατί ὁ Ἰωάννης ἐπισήμανε τὴν πτώση του. Καὶ τὸν καταδίκασε. Καί, δυστυχῶς, δὲν ἦσαν μόνοι. Ἀκολούθησε ἐλόκληρη σειρά «πεπτωκότων». Εἶχαν ἀφιερωθεῖ στὴν ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἐκκλησίας. Ἦσαν προορισμένοι γιὰ ἔργο σωτηρίας. Οἰκοδομοῦσαν. Κρατοῦσαν ψηλὰ τὴ σημαία τῆς πίστεως. Ἐπεσαν ὅμως. Ἐπεσαν, ὅπως ἔπεσε καὶ ὁ ὑποκινητὴς τῆς πτώσεώς τους, ὁ Ἐωσφόρος. Τλαλίπυρες καὶ δυστυχεῖς ὑπάρξεις!

Ἀλήθεια! Πόσο εὐκολο εἶναι νὰ πέσῃ κανεὶς! Κι ἂν στέκουμε ψηλὰ, κι ἂν ἀρετὴ μεγάλη ἔχουμε ἀποκτήσει, εἴμαστε, θὰ εἴμαστε πάντα, ὑποκείμενοι σὲ πτώση. Εὐκόλα μποροῦμε νὰ πλανηθοῦμε. Εὐκόλα μποροῦμε νὰ πέσουμε σὲ καλοστημένες τοῦ διαβόλου παγίδες. Νὰ γιατί πολὺ μᾶς χρειάζεται γιὰ τὴ δική μας ἐπαγρύπνηση ὁ λόγος τοῦ Παύλου: «Ὁ δοκῶν ἐστάναι βλεπέτω μὴ πέσῃ» (Α' Κορ. 10,12). Καὶ νὰ μελετοῦμε συχνὰ τὴν προτροπὴ τοῦ Θεολόγου: «Κράτει ὁ ἔχεις» (Ἀποκ. 3,11). Γιὰ νὰ μένουμε «ἐδραίοι... ἀμετακίνητοι, περὶσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Κυρίου πάντοτε» (Α' Κορ. 15,58).

Καὶ ἐμάθαιναν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ παπᾶ, τοῦ καλογέρου, ποὺ διασύρομεν πολλὰ φορὲς σήμερ' ὦ ποία ἀσέβεια! Ἐμάθαιναν τὰ ἐλληνόπουλα ὅλη τὴν ἱστορία τοῦ σκλαβωμένου Ἔθνους. Ποιὸς ἤμπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ἂν ἔλειπεν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἴσως ἀκόμη καὶ σήμερ' ἡ Ἑλλάς θὰ ἦταν δούλη; Ποιὸς; Ἡ Ἐκκλησία ἐκράτησεν ἀναμμένη τὴ δάδα τῆς φυλῆς. Οἱ Τοῦρκοι θὰ εἶχαν πιθανὸν μεταβάλῃ ὅλα τὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος σὲ γενιτσάρους. Καὶ ἔζησεν ἔτσι τὸ Γένος. Καὶ ἐκράτησε τὴν ἱστορία του μέσα στὸ σκοτάδι τῆς πικρῆς σκλαβιάς.

Αὐτὴ εἶναι ἡ Ἐκκλησία μας. Μάνα καὶ τροφὸς καὶ αἰμοδότης καὶ ἀσπίδα καὶ φρουρὸς τῆς φυλῆς καὶ τοῦ γένους. Ὁ Πατριάρχης καὶ ἡτο Ὁ θανάρχης, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ λαοῦ. Ἀντικατέστησε τὸν αὐτοκράτορα.

Γι' αὐτὸ καὶ τὰ ἄμφια του ὠμοῖαζαν μὲ τὴν στολὴν τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ὁ δικέφαλος ἀετὸς ἦτο τὸ σημάδι τὰ ἐγκόλπια καὶ στίς σφραγίδες του. Ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ θάλασσα ὡς τίς ὄχθες τοῦ Νείλου, κ' ἀπ' τὰ ὄρη τῆς Ἀρμενίας ὡς τὰ νησιά τοῦ Ἰονίου, ἐξετείνετο μίᾳ ἀπειραντῆ αὐτοκρατορία, ποὺ εἶναι πιὸ σημαντικὴ, διότι δὲν εἶναι κοσμικὴ, ἀλλὰ πνευματικὴ. Κράτος ψυχῶν, αὐτοκρατορία συνειδήσεων, κάτω ἀπὸ τὸ ράσο τοῦ Πατριάρχου, τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας μας. Ὁ κατακτητὴς ἤμπορεῖ νὰ εἶχε νικήσει τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν. Νικήθημεν ὅμως ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἔτσι παρουσιάστηκε στὴν ἱστορία τὸ μοναδικὸ φαινόμενο, νὰ ἔχη τὸ σκλαβωμένο Ἔθνος, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Πατριάρχου, τὸν Ἐθναρχὴν του.

Ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τότε ἀναλαμβάνει τὴν προστασίαν τοῦ Ἔθνους. Ποιὸς ἐφρόντιζε διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν σκλάβων ἀπὸ τίς αὐθαιρέσεις τοῦ κατακτητοῦ; Ἡ Ἐκκλησία. Ποιὸς διὰ τὴν παιδείαν; Ἡ Ἐκκλησία. Ποιὸς διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος; Ἡ Ἐκκλησία. Ποιὸς διὰ τὴν δημιουργίαν τυπογραφείων (τὸ πρῶτον τυπογραφεῖον ἐλειτούργησεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα), ὥστε νὰ μὴ σθῆσῃ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἀλλ' ἀντιθέτως νὰ κυκλοφοροῦν ἑλληνικὰ βιβλία, ποὺ νὰ κρατοῦν ἀναμμένη τὴ φλόγα; Ἡ Ἐκκλησία. Ποιὸς προητοίμασε τέλος τὸν Ἑλληνισμόν, διὰ νὰ ἀναπετάσῃ τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας καὶ νὰ γράψῃ τὴν ἱστορίαν του 1821; Ποιὸς ἄλλος ἀπὸ τὴν ἁγίαν μας Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν μὲ τὸ νέον νέφος τῶν Νεομαρτύρων τῆς;

★

Ἡ σφαγή τῆς Θεσσαλονίκης καὶ οἱ μάρτυρες Κληρικοὶ

Τοῦ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Θ. ΠΡΙΝΤΖΙΠΑ

Ἐτοῦτος ὁ τόπος εἶναι ποτισμένος μὲ αἷμα. Ὅπου κι ἂν βρεθῆς, ὅπου κι ἂν σύρῃς τὰ δῆματά σου νᾶσαι σίγουρος, πὼς πατᾶς σὲ χῶμα ἀγιασμένο ἀπὸ αἷμα ἥρωϊκό. Κανένα ἑλληνικὸ μέρος δὲν ὑστερεῖ σ' αὐτὴ τὴν τιμὴ. Παντοῦ τὸ αἷμα ἔγινε ποταμὸς, πὺ ἐπνίξε τὰ δάρβαρα στίφη.

Τὶς μέρες τοῦ Εἰκοσιένα ἡ Μακεδονία ξεσηκώθηκε κι αὐτὴ ὅπως ὅλη ἡ Ἑλλάδα. Παρὰ τὴ σκληρὴ τουρκικὴ διοίκηση στὴν περιοχὴ καὶ τὴ γειτνίασὴ τῆς μὲ τὸ κέντρο τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους, ἐπαναστάτησε κι αὐτὴ γιὰ τὴν ἀποτίναξή τοῦ ζυγοῦ.

Σ' αὐτὴ τὴν ἐπαναστατικὴ ἔξαρση, ὅπως ἦταν φυσικό, δὲν μπόρεσε νὰ συμμετάσχη ἡ Θεσσαλονίκη. Πολλὸς ὁ τουρκικὸς στρατὸς μέσα στὴν πόλη, ματαίωψε, μὲ τὴν παρουσία του, κάθε ἐπαναστατικὴ διαδικασία.

Μολαταῦτα ἡ πόλη, τὶς μέρες ἐκεῖνες, ζοῦσε σὲ διαρκῆ τρομοκρατία. Εἶναι γνωστὸ πὼς οἱ Τούρκοι, ὅπου ἐπικρατοῦσε ἡ Ἐπανάσταση, ἔφευγαν τρομαγμένοι. Ὅπου, ὅμως, δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ κινηθοῦν οἱ Ἕλληνες, ξέσπαγαν σὲ ἐκδίκηση καὶ ἔσφαζαν μὲ ἰδιαίτερη μανία ἀμάχους γιὰ παραδειγματισμό. Αὐτὸ ἔγινε καὶ στὴ Θεσσαλονίκη, ἀφοῦ δόθηκε ἡ κατάλληλη ἀφορμὴ.

Ἐκεῖνες τὶς μέρες ἔφτασε στὴ Θεσσαλονίκη ὁ ἱερομόναχος Ἀνανίας Μαρκόπουλος, ἀπόστολος τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, μὲ σκοπὸ νὰ δώσῃ διάφορα ἔγγραφα σὲ μνημένα ἄτομα. Δυστυχῶς, ὅμως, ἀπὸ ἓνα τυχαῖο γεγονός πιάστηκε ἀπ' τοὺς Τούρκους τῆς ἀντικατασκοπίας (μπασῆ - μπουζούκι), μὲ τὰ ἔγγραφα πάνω του. Ἔτσι δόθηκε ἡ ἀφορμὴ γιὰ τὴ σφαγὴ.

Τὸν ἄτυχο ἱερομόναχο βασάνισε ἀπάνθρωπα ὁ ἀναπληρωτὴς Βαλῆς Γιουσοῦφ πασᾶς, γιὰ νὰ μαρτυρήσῃ τοὺς παραλήπτες τῶν ἐγγράφων. Ὁ Ἀνανίας ὅμως, δὲν λύγισε κι ἔτσι δὲν μαρτύρησε. Γι' αὐτὸ ὁ πασᾶς τὸν κρέμασε μετὰ ἀπὸ πολλὰ καὶ φρικτὰ βασανιστήρια. Ἀμέσως μετὰ ἀρχίζει ἡ σφαγὴ.

Τὴ μέρα πὺ ἔγινε ἡ ἐκτέλεση τοῦ μαρτυρικοῦ ἱερομόναχου, πιάστηκαν καὶ κλείστηκαν στὴν αὐλὴ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ δυὸ χιλιάδες Ἕλληνες. Τὴν ἴδια ὥρα ὁ τουρκικὸς καὶ ὁ ἐβραϊκὸς ὄχλος ἀρχίζει τὴν καταστροφὴ μὲ φοβερὴ μανία. Ἀρχίζει πρῶτα ἀπ' τοὺς συγκεντρωμένους στὸν Ἁγιο Γρηγόριο καὶ σιγὰ - σιγὰ ξαπλώνεται σ' ὅλη τὴ Θεσσαλονίκη. Σὲ δυὸ μέρες ἡ πόλη μετατρέπεται σὲ ἀπέραντο σφαγεῖο. Συλλαμβάνονται ὅλοι οἱ δημογέροντες. Μαζὶ τους καὶ ὁ ἐφημέριος τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ, παπα - Γιάννης καὶ ὁ ἐπίσκοπος Κίτρος Μελέτιος, πὺ ἀναπλήρωνε τὸν Μητροπολίτη Ἰωσήφ. Αὐτὸς ὁ τελευταῖος ἦταν συνοδικὸς στὴν Πόλη, ὅπου ὄρηκε τραγικὸ θάνατο, μαζὶ μὲ ἄλλους Ἱεράρχες, μόλις μαθεύτηκε ἡ Ἐπανάσταση.

Δεμένοι οἱ αἰχμάλωτοι ὀδηγήθηκαν στὴν ἀλευραγορὰ (Καπάνι), ὅπου τοὺς περίμενε ὁ Γιουσοῦφ μὲ «ἀγαναχτισμένους» Τούρκους μαχαίροδγάλτες. Χωρὶς καμιά διαδικασία ὁ αἰμοδόρος πασᾶς τοὺς παραδίνει στὸν ὄχλο. Καὶ τότε ἀρχισε τὸ φοβερὸ ἐγκλημα.

Ὁ Ἐπίσκοπος κρεμάστηκε σ' ἓνα δέντρο κι ἔτσι κρεμασμένος κατακρεουργήθηκε ἀπ' τοὺς λυσσασμένους ἀγαρηγούς. Ἡ ἄγρια μανία τους δὲν κόπασε οὔτε κι ὅταν ξεψύχησε. Τὸ τίμιο λείψανό του δρέθηκε ἀγνωρίστο μετὰ τὴ σφαγὴ.

Τὴν ἴδια τύχη εἶχε καὶ ὁ παπα - Γιάννης. Μόνο πὺ ἔπρεπε νὰ περάσῃ ἀνείπωτα βασανιστήρια πρὶν ξεψυχήσει. Τοῦ κόψανε πρῶτα τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια. Μετὰ μὲ τὰ δάχτυλα, πὺ στὸ μεταξὺ ἀφαίρεσαν ἀπ' τὰ ἀκρωτηριασμένα μέλη του, τοῦ ἔβγαλαν τὰ μάτια. Οἱ πόνοι ἦταν ἀφόρητοι, ἀλλὰ ὁ ἱερεὺς τοῦ Ὑψίστου ζοῦσε ἀκόμα. Τὸ σῶμα του παρουσίαζε ἓνα συγκλονιστικὸ θέαμα, πὺ τοὺς Τούρκους γέμιζε χαρὰ. Γιὰ νὰ συμπληρώσουν, λοιπόν, αὐτὴ τὴ χαρὰ τους καὶ νὰ στομώσουν τὴν κανθαλικὴ τους ὄρεξη, ἓνας - ἓνας ξεσκίζουν τὶς σάρκες τοῦ πιστοῦ λευίτη. Σὲ λίγο ξεψύχησε κι ὁ παπα - Γιάννης, ὁ ἔθνομάρτυρας.

Ἐκεῖνος τὶς δυὸ μέρες ὁ μακρὸς κατάλογος τῶν ἔθνομαρτύρων κληρικῶν ἀυξήθηκε μὲ τρία νέα ὀνόματα.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

379. Εἶναι ὀρθόν τὸ ἀδάπτιστον βρέφος, ποὺ φέρει τὸν Σατανᾶν εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχὴν του, νὰ εἰσάγεται κατὰ τὸν σαραντισμὸν εἰς τὸ ἅγιον βῆμα; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Μιλτ. Σίτσο).

380. Ἄφοῦ εἰς τοὺς ἀδαπτίστους ἀπαγορεύεται ἡ εἴσοδος εἰς τὸν ἱερὸν ναόν, γιατί εἰς τὰ ἀδάπτιστα βρέφη ὄχι μόνον ἐπιτρέπεται, ἀλλὰ ἐπιβάλλεται ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ἱερὸν κατὰ τὸν σαραντισμόν; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Σ. Δ.).

381. Ἐὰν τὸ βρέφος δαπτισθῆ ἅμα τῇ γεννήσει του ἢ πρὸ τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν, ἡ ἀκολουθία τοῦ σαραντισμοῦ θὰ τελεσθῆ; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Χρ. Παπαδοπούλου).

Στὴν ἀκολουθία τοῦ σαραντισμοῦ ἀναφέρεται μιά σειρά ἐρωτημάτων, σὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ὅποια ἡ ἀπάντησις προϋποθέτει τὴν γνώσι τῆς ἱστορικῆς πορείας ποὺ ἀκολούθησε διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἡ σχετικὴ λειτουργικὴ πράξι τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὴ μόνη μπορεῖ νὰ μᾶς διαφωτίσῃ καὶ ὡς πρὸς τὸ νόημα ποὺ ἀπέδιδε σ' αὐτὴν ἡ λειτουργικὴ μας παράδοσι, ἀλλὰ καὶ νὰ μᾶς καθοδηγήσῃ γιὰ τὴν ἐξεύρεσι μιᾶς σωστῆς λύσεως σὰ πολὺπλοκα προβλήματα ποὺ γεννιοῦνται στὴ σημερινὴ λειτουργικὴ πράξι. Ἴσως δὲ τὰ προβλήματα αὐτὰ ποὺ θὰ ἀντιμετωπίσουμε κατωτέρω ἐξ ἀφορμῆς τῶν τριῶν ἐρωτήσεων ποὺ προτάξαμε, καθὼς καὶ τῶν ἄλλων ποὺ θὰ ἀκολουθήσουν, ἔχουν τίς ρίζες των στίς ἀποκλίσεις ποὺ σημειώθηκαν ἀπὸ τὴν ἀρχικὴν παράδοσι εἰδικὰ στὴν ἀκολουθία αὐτὴ καὶ ὡς πρὸς τίς θεωρητικὰς τῆς προϋποθέσεις καὶ ὡς πρὸς τίς λειτουργικὰς ἀλλαγὰς ποὺ ἤλθαν σὰν συνέπεια τῶν θεωρητικῶν αὐτῶν διακυμάνσεων.

Σήμερα, ὡς γνωστόν, ἡ ἀκολουθία τοῦ σαραντισμοῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ τέσσαρες εὐχές, ἡ ἀκριβέστερα ἀπὸ δύο ζεύγη εὐχῶν. Τὸ σύστημα αὐτὸ τῆς συγκροτήσεως μιᾶς ἀκολουθίας ἀπὸ δύο εὐχές, ἀπὸ τίς ὁποῖες ἡ πρώτη εἶναι ἡ καθ' αὐτὸ εὐχὴ καὶ ἡ ἄλλη εὐχὴ εὐλογίας - κεφαλοκλισίας, τὸ συναντοῦμε συχνὰ στίς βυζαντινὰς ἀκολουθίας καὶ μποροῦμε νὰ τὸ χαρακτηρίσουμε ὡς γενικὸ κανόνα. Παράδειγμα οἱ χειροτονίες, οἱ ἁγιασμοί, ὁ γάμος, τὸ εὐχέλαιο καὶ ἄλλες περιπτώσεις. Ἄν σήμερα σ' ὅλες αὐτὰς τίς ἀκολουθίας αὐτὸ δὲν εἶναι ἐκ πρώτης ὄψεως ἐμφανές, ὀφείλεται στὴν μεταγενεστέρα λειτουργικὴ ἐξέ-

λιξι, ποὺ προσέθεσε καὶ ἄλλα, συνήθως δευτερεύοντα, στοιχεῖα, ποὺ ἀλλοίωσαν τὴν ἀρχικὴ ἀπλὴ δομὴ τῶν περισοτέρων ἀπὸ τίς ἀκολουθίας αὐτὰς.

Εἰδικὰ τώρα στὴν ἀκολουθία τοῦ σαραντισμοῦ ἡ ὑπαρξὶς δυὸ ζευγῶν εὐχῶν μαρτυρεῖ ἀφ' ἐνὸς μὲν γιὰ τὴ διφυῆ ὑπόστασι τῆς ἀκολουθίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ μᾶς δάξει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν ὑπόψια ὅτι τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ ζεύγη μόνον πρέπει νὰ εἶναι τὸ ἀρχικὸ καὶ τὸ ἄλλο μεταγενέστερο. Δὲν ἔχομε παρὰ νὰ ἐπαληθεύσουμε τὴν ἀνωτέρω ὑπόθεσι ἀνατρέχοντας στὴ χειρόγραφο παράδοσι. Πράγματι τὸ ἀρχαιότερο βυζαντινὸ Εὐχολόγιο, ποὺ σώζεται στὸν Βαρβερινὸ κώδικα 336 τοῦ Η' αἰῶνος, ὑπάρχει μὲ μόνον εὐχὴ, ἡ τρίτη τοῦ ἐντύπου («Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέραις...»), ποὺ ἐπιγράφεται «Εὐχὴ ὅτε εἰσέρχεται παιδίον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆ μ' ἡμέρα τῆς γεννήσεως αὐτοῦ». Πάρα πολλοὶ καὶ μάλιστα οἱ πρὸ παλαιοὶ κώδικες περιέχουν μόνον αὐτὴν τὴν εὐχὴ μὲ παρόμοια ἐπιγραφή («εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν παιδίον», «εἰς τὸ σαραντίζον παιδίον», «εὐχὴ εἰσερχομένου τοῦ παιδὸς μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ εἰς τὰς μ' ἡμέρας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ» κ.λπ.). Ἡ εὐχὴ τῆς κεφαλοκλισίας ποὺ ἀκολουθεῖ τὴν προηγούμενη («Ὁ Θεός, ὁ Πατήρ, ὁ παντοκράτωρ...»), ἂν καὶ δὲν ἀπαντᾷ σ' ὅλους καὶ μάλιστα στοὺς ἀρχαιότερους κώδικας, ἀποτελεῖ μᾶζι μὲ αὐτὴ τὸ ἓνα, τὸ δεύτερο, ζεύγος τῶν εὐχῶν καὶ ἔχουν ἐνότητα θέματος. Θέμα καὶ τῶν δύο εἶναι ἡ προσαγωγή τοῦ βρέφους στὸ ναὸ κατὰ τὸ πρότυπο τοῦ Κυρίου, ποὺ ἡ ἀπειρόγαμος μητέρα Του ἔφερε στὸ ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων «παρὰστῆσαι τῷ Κυρίῳ» σύμφωνα μὲ τίς σχετικὰς διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου (Λουκ. 8' 22 ἐξ.). Οἱ εὐχές ἀποτελοῦν εὐλογίας τοῦ βρέφους καὶ δεήσεις ὑπὲρ αὐτοῦ, ποὺ κατὰ «μίμησιν» τοῦ Κυρίου προσάγεται στὸ ναὸ καὶ ἀφιερῶται στὸ Θεό. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ ἐμφανὴς σκοπὸς τῆς ἀκολουθίας, ποὺ δηλώνεται ὄχι μόνον στὸ κείμενο τῶν εὐχῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς τίτλους τῆς ἀκολουθίας, μερικὸς ἀπὸ τοὺς ὁποῖους, ὅπως ἀπαντοῦν στὰ χειρόγραφα, μνημονεύσαμε πρὸ πάντων. Τὸ παιδί εἰσέρχεται στὴν ἐκκλησία καὶ αὐτὸ «σαραντίζει», ὄχι ἡ μητέρα του. Ἡ μητέρα συνοδεύει τὸ βρέφος καὶ εὐλογεῖται μᾶζι μὲ αὐτὸ («ἅμα τοῖς γονεῦσι καὶ ἀναδόχοις»). Σημειωτέον ὅτι ἡ εὐλογία περιλαμβάνει καὶ τοὺς δυὸ γονεῖς (πρὸβλ. καὶ Λουκ. 8' 34 «καὶ εὐλόγησεν αὐτούς»). Ἐπίσης εἶναι ἄξιο ἰδιαίτερας προσοχῆς, ὅτι ἡ ἀναφορὰ στὴν ἱερὰ ἱστορία, ποὺ δίνει τὴν θεολογικὴ κατοχύρωσι καὶ τὸ νόημα τῆς χριστιανικῆς πράξεως, δὲν ἀφορᾷ στίς περὶ καθαρισμοῦ τῆς γυναικὸς διατάξεις τοῦ Λευϊτικοῦ, ἀλλὰ στὸ παράδειγμα καὶ μόνον τοῦ Κυρίου. Ἡ μητέρα δὲν θεωρεῖται ἀκάθαρτη, οὔτε ζητεῖται ὁ λειτουργικὸς τῆς καθαρισμοῦ. (Συνεχίζεται)

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Γλώσσα που ένώνει

Τό γνωστό σέ όλους τούς πιστούς κοντάκιο αντιπαραλληλίζει τήν Πεντηκοστή μέ τήν άσυνεννοησία τών λαών που μεταίωσε τό κτίσιμο του πύργου τής Βαβέλ: «Ότε καταβάς τās γλώσσας συνέχε, διεμέριζεν έθνη ό "Υψιστος. "Ότε του πυρός τās γλώσσας διένειμεν, εις ένότητα πάντας έκάλεσεν. Καί συμφώνως δοεάζομεν τό πανάγιον Πνεύμα». "Όντως, ή μόνη γλώσσα που ένώνει τούς ανθρώπους, είναι εκείνη του Εύαγγελίου, ή διδαχή και ή βίωση τής θείας αγάπης. Μακάριοι λοιπόν όσοι, άκολουθώντας τά ίχνη τών 'Αποστόλων του Χριστού, κληρικοί και λοιποί εργάτες τής Εκκλησίας του, αυτή τήν ουράνια διάλεκτο μεταδίδουν και διδάσκουν στα έθνη. Συντελούν έτσι στο να έλθη ή πολυπόθητη ήμέρα τής παγκόσμιας αληθινής άδελφωσύνης, που μονάχα ό Υιός του Θεού είναι πηγή και χορηγός της.

Η Αγία Λυδία

Η Λυδία, που ή Εκκλησία τιμά τή μνήμη της τήν 20ή Μαΐου, είναι μιá Αγία τών άποστολικών χρόνων. Καταγομένη από τά Θυάτεια τής Μικράς Ασίας, ζούσε στους Φιλίππους τής Μακεδονίας, όπου ήταν έμπορος πορφύρας (βαφής για ύφάσματα). Τό συναξάρι της, που βρίσκεται μέσα στην Καινή Διαθήκη (Πράξ. ιστ' 11 - 15, 40), μάς πληροφορεί πώς ήταν «σεβομένη τόν Θεόν», δηλαδή άνηκε στην ιουδαϊκή Συναγωγή. Η καλοπροαίρετη ψυχή της πιάστηκε στη σαγήνη του κηρύγματος του Παύλου, που πέρασε από τούς Φιλίππους κατά τήν γ' περιοδεία του. Άφοσιώθηκε στην Εκκλησία και υπήρξε από τά πιο χαριτωμένα κι εύγενικά μέλη της. Τό όνομά της, εκτοτε, λάμπει ανάμεσα σ' εκείνα τών αγίων γυναικών, που προβάλλει ή Αγία Γραφή.

Τό άνθος και ή μέλισσα

Τήν 24η του μηνός, τό Έορτολόγιο τής Εκκλησίας μας στολίζεται, ανάμεσα στα άλλα τιμώμενα εκείνη τήν ήμέρα αγια πρόσωπα, με τό όνομα του Όσίου Συμεών του Στυ-

λίτου, που έλαμψε τόν ΣΤ' αιώνα († 590) στο λεγόμενο Θαυμαστόν όρος. Είναι ό πρωταθλητής ένός άκραίου είδους άσκήσεως, που ό ίδιος τό εισήγαγε στη μοναστική πράξη τής Όρθοδοξίας: τό να ζή κανείς όρθιος στην κορφή μιās κολόνας. Πρόκειται για βίο άπερίγραπτα σκληρό, που προϋποθέτει μεγάλη αγιότητα και συνοδεύεται, όπως συνέβη και στην περίπτωση του Συμεών, από έντυπωσιακά θαύματα.

Ένας από τούς συγχρόνους μας Έλληνες χριστιανούς ποιητές του άφιέρωσε αυτούς τούς ώραίους, εύρηματικούς στίχους:

Στόν κάλυκα του στόλου,
ό Συμεών άνθος.
Και στ' άνθος,
κρυμμένη μέλισσα.
ό Θεός.

Άποδίδει καρπούς

Η διαφωτιστική έκστρατεία που πραγματοποιεί έδώ και λίγους μήνες τό Υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών εναντίον του καπνίσματος, αποδίδει καρπούς. Τά πρώτα στατιστικά στοιχεία μαρτυρούν ότι βρήκαν αισθητή άπήχηση στον λαό μας τά όσα εξ όνόματος τής Επιστήμης πληροφορείται για τούς κινδύνους που διατρέχει ή υγεία όσων είναι ύποδουλωμένοι στο φαινομενικά άθωο αυτό πάθος. Είναι βέβαιο ότι τά θύματά του θα περιορισθούν πιο πολύ, άν ή διαφώτιση συνεχισθί και πλατυνθί. Άς συμβάλει λοιπόν σ' αυτή τήν προσπάθεια και ή Εκκλησία, με τό προφορικό και γραπτό της λόγο. Τό ποθητό άποτέλεσμα, έτσι, θα έλθη πιο γρήγορα και άσφαλέστερα.

Στό στίβο τών ιδεών

Στόν παγκόσμιο στίβο τών ιδεών, όπου διεξάγεται κρατερός άγών για να κατακτηθί ό σύγχρονος άνθρωπος, τί κατορθώνει ή Εκκλησία, ταμιούχος τής μοναδικής Αληθείας; "Όχι όσα θα περίμενε κανείς, λαμβάνοντας ύπ' όψη τή δύναμη και τήν όμορφιά αυτής τής Αληθείας. Γιατί οι εργάτες τής

Εκκλησίας δέν διακρίνονται όλοι για φλογερή πίστη και ζήλο άκρατο. Άπομένει λοιπόν πάνω από τούς πλείστους ή προτροπή του Αγίου Πνεύματος: «Καθαρός χείρας αναλάβοι θάρρος» (Ίώβ ιζ', 9). Όποιος είναι καθαρός στα χέρια, δηλαδή όποιος εκπροσωπεί άγνους σκοπούς—και κατ' έξοχήν τέτοιος είναι ό υπεύθυνος του Εύαγγελίου—ας πάρει πιο πολύ θάρρος και άς παλαίει πιο γενναία στο στίβο τών ιδεών.

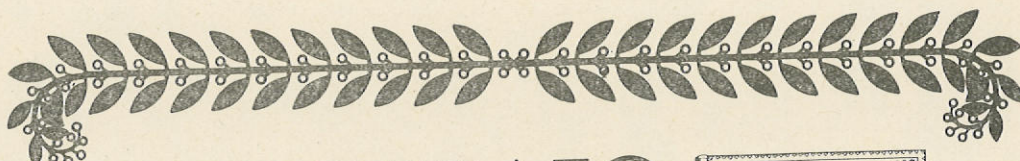
* * *

ΑΥΞΗΣΗ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ

ΤΟΥ TAKE

Με τήν ύπ' άρ. Β2)60) Οϊκ. 720) 17.4.80 άπόφαση του ύφυπουργού Κοιν. Υπηρεσιών κ. Γερ. Άποστολάτου, που δημοσιεύθηκε στο με αριθμό 457) Β') 9.5.80 ΦΕΚ, αύξάνονται κατά ποσοστό 20%, από 1.1.80, οι συντάξεις του TAKE που άπονεμήθηκαν μέχρι 31. 12.1978 τών συνταξιούχων ειδικών κατηγοριών (Ψαλτών, Διακόνων και Ίερέων Ίδρυματικών Ναών), οι όποιοι συνταξιοδοτήθηκαν βάσει του Κανονισμού Συντάξεων του Ταμείου.

Με τήν ίδια άπόφαση όρίζεται ως κατώτατο όριο τών καταβαλλομένων από τό TAKE συντάξεων, για όλους άνεξαιρέτως τούς συνταξιούχους του, τό ποσό τών 6.000 δρχ., από 1.1.80.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

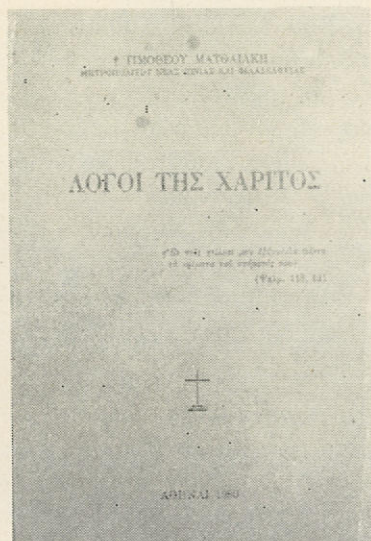
ΛΟΓΟΙ ΤΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Του Σεβ. Μητροπ. Ν. Ίωνίας και
Φιλαδελφείας κ. Τιμοθέου Ματθαϊάκη
Αθήνα 1980

Πολυγραφότατος και με πλούσια ποιμαντική δράση ο Σεβασμιώτατος συγγραφέας μας χάρισε για το 1980 άλλο ένα, πολυσέλιδο —260 σελίδες— βιβλίο του.

Πρόκειται, όπως γράφει ο ίδιος στον πρόλόγο του, για τη δημοσίευση «... κατά καιρούς έκφωνηθέντων Λόγων, αναφερομένων εις διάφορα θέματα και εκκλησιαστικές φυσιογνωμίας και τινα ποιμαντορικά έργα πνευματικής οικοδομής και φιλανθρωπίας».

Εμείς όμως θα λέγαμε πως το βιβλίο αυτό αποτελεί ένα υποδειγματικό εγχειρίδιο, που μπορεί να χρησιμοποιηθῆ από τους ιερείς, τους δασκάλους και καθένα που θέλει να μιλήσει σε ακροατήριο για θέματα όπως: λόγοι διάφοροι, ραδιοφωνι-

κές όμιλίες, ἐπικήδειοι και ἐπιμημόσυνοι λόγοι, προσφωνήσεις, προσλαλιές, ποιμαντορικές ἐγκύκλιοι κ.ά.
Φς

ΟΙ ΠΡΟΣΕΥΧΕΣ ΤΗΣ

ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Του Φιλοποίμενος Β. Καρατζά

Ἡ προβολή και ἐρμηνευτική ἀπόδοση, γιά τὸ εὐρὺ κοινό, κομματιῶν τῆς Ἀγ. Γραφῆς εἶναι χρήσιμο και ἐπαινετὸ ἔργο. Σ' αὐτὸ τὸ εἶδος ὑπάγεται και τὸ παρὸν μικρὸ βιβλίο ἐνός καλοῦ διακόνου τοῦ Λόγου, τοῦ κ. Φ.Β.Κ. Ἀποδίδει τὰ νοήματα τῶν προσευχῶν πού ἀπαντῶνται στὴν Κ.Δ.

Ἀναλυτικά, στὸ Α' μέρος, ἀπὸ τὰ Εὐαγγέλια, τὴν Προσφώνηση τῆς Ἐλισάβετ, τὴν Ὁδὴ τῆς Θεοτόκου, τὴν Ὁδὴ τοῦ Ζαχαρία, τὸν ἀγγελικὸ Αἶνο κατὰ τὴ Γέννηση, τὴν Ὁδὴ τοῦ Συμεὼν, τὴν Κυριακὴ Προσευχὴ, τὴ Δοξολογία τοῦ Ἰησοῦ (Λουκ. ι' 21), τὴν Προσευχὴ τοῦ Ἀσώτου, τὴν «Προσευχὴ» τοῦ Φαρισαίου, τὴν Προσευχὴ τοῦ Τελώνη, τὴν Εὐχαριστία τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὴν ἐγερση τοῦ Λαζάρου, τὴν Ἀρχιερατικὴ Προσευχὴ (Ἰω. ιζ' 1 - 26), τὴν Προσευχὴ τῆς ἀγωνίας στὸν κῆπο πρὸ τοῦ Πάθους και τὴν Προσευχὴ τοῦ ληστῆ.

Στὸ Β' μέρος, ἀπὸ τις Πράξεις και τις Ἐπιστολές, τὴν Προσευχὴ γιά τὴν ἀνάδειξη Ἀποστόλου, τὴν Προσευχὴ μετὰ τὴν ἀπόλυση τοῦ Πέτρου και τοῦ Ἰωάννη, τὴν Προσευχὴ τοῦ Πρωτομάρτυρος Στεφάνου και τὴ Δοξολογία τοῦ Παύλου (Ἐφεσ. γ' 20 - 21).

Τέλος, στὸ Γ' μέρος, ἀπὸ τὴν Ἀποκάλυψη, τὴν Ὁδὴ τῶν 4 Ζῶων και τῶν 24 πρεσβυτέρων, τὴν Ὁδὴ τῶν Ἀγγέλων πρὸς τὸ Ἄρνιον, τὴ Δοξολογία τῶν κτισμάτων (ε' 13 - 14), τὴν Προσκύνηση τῶν Ἀγγέλων (ζ' 12), τὴν Εὐχαριστία τῶν 24 πρεσβυτέρων, τὴν Ὁδὴ τῶν νικητῶν τοῦ θηρίου, τὴ Δοξολογία τοῦ πολλοῦ ὄχλου (ιθ' 1 - 2), τὸν Αἶνο τῶν Ἀγγέλων τοῦ θρόνου (ιθ' 5) και τὴ Δοξολογία στοὺς γάμους τοῦ Ἄρνιου.

Χάρη στὴν ἀπλή του γλώσσα, πού εἶναι ποτισμένη μ' ἓνα λεπτὸ ἀλλ' αἰσθητὸ ἄρωμα εὐσέβειας, τὸ μικρὸ βιβλίο διαβάζεται ἀνετα και εὐχάριστα.
Β. Μς

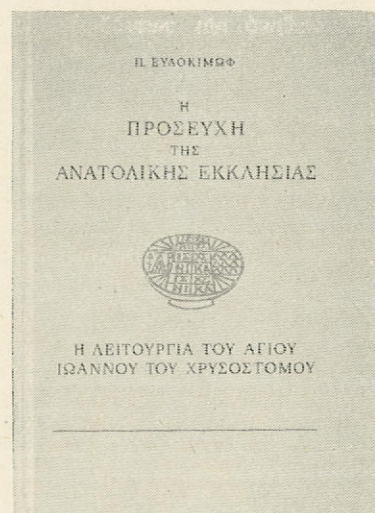
Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ

ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Του Παύλου Εὐδοκίμωφ

Ἐκδ. τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

Τὸ βιβλίο αὐτὸ τοῦ διαπρεποῦς Ρώσου Θεολόγου πού μετέφρασαν

ἀπὸ τὰ Γαλλικὰ ἢ Μαρία Παπαζάχου και ὁ π. Δ. Τζέρπος, ἀποτελεῖ μιὰ σημαντικὴ προσφορὰ στὴν ὀρθόδοξη σκέψη και πνευματικότητα. Μέσα ἀπ' τις ὠραίες σελίδες του ἀποκαλύπτονται οἱ ἀπέραντες πνευματικὲς διαστάσεις τῆς «προσευχῆς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας» πού κυρίως ἀπευθύνονται στὸ δυτικοευρωπαϊὸ ἀναγνώστη, πού ὅμως διατηρεῖ τὴν ἐξαιρετικὴ σημασία του και γιά τὸν Ἕλληνα, πού ὄλο και περισσότερο ἐντάσσεται στὸ δυτικοευρωπαϊκὸ ρυθμὸ — και συχνά στὴν πνευματικὴ ἀνησυχία, τὴν ἀναζήτηση, τὸ ἄγχος του.

«Ὁ Εὐδοκίμωφ, σημειώνει στὸν πρόλογο ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης κ. Ἀναστάσιος, ἀντλώντας ἀπὸ τὴ βαθεῖα βιωματικὴ του πείρα και τὴ μελέτη τῆς πατερικῆς παραδόσεως, σὰ πρῶτα κεφάλαια τοῦ βιβλίου του εἰσάγει στίς ἐνωσεις τοῦ ἀγίου και τῆς προσευχῆς,

ή όποία κορυφώνεται στην έπίκληση. Στην συνέχεια μάς δίνει ιστορικά στοιχεία για την εξέλιξη της χριστιανικής λατρείας, ή όποία πρωτοξεκίνησε από την εβραϊκή συναγωγή, για να πάρη σιγά - σιγά τή σημερινή της μορφή. Τήν παράθεση του κειμένου τής θείας Λειτουργίας άκολουθεί μία έκτεταμένη στοχαστική άνάλυσή του, όπου παρουσιάζεται όλος ό πυκνός και βαθύς όρθόδοξος συμβολισμός».

Τό βιβλίο χωρίζεται σέ τρεις μεγάλες ενότητες πού περιλαμβάνουν: Πρώτο: Τά 4 εισαγωγικά κεφάλαια. Τήν ιδιωτική, άτομική προσευχή. Τή δημόσια ή κοινή προσευχή, και τήν έννοια του άγιου, του μυστηρίου.

Δεύτερο: Τήν Θεία Λειτουργία. Αύτούσιο τό κείμενο.

Τρίτο: τόν άναλυτικό θεματικό ύπομνηματισμό τής θείας Λειτουργίας του Ίω. Χρυσοστόμου.

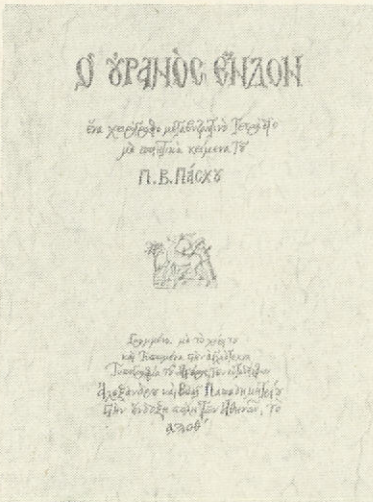
Πρόκειται δηλ. για ένα βιβλίο πού, αλήθεια, μέσα από τό κείμενά του σέ ώραία, στρωτή δημοτική γλώσσα, συνδέεται ό ούρανός με τή γή, έτσι ώστε να δίνεται άνάγλυφη ή εικόνα τής Όρθοδοξίας.

Φε

Ο ΟΥΡΑΝΟΣ ΕΝΔΟΝ

Του Π. Β. Πάσχου

Πρόκειται για μία προσφορά στην ποίηση, ιδιαίτερα τή θρησκευτική ποίηση. Τό βιβλίο είναι χωρισμένο σέ τρεις ενότητες: α) "Άγγελος του Μεσημεριού (18 ποιήματα), β) Συμφιλίωση (22 ποιήματα) και γ) Ό ούρανός ένδον (18 ποιήματα). Στίς όδόντα σελίδες αυτού του μεγάλου σχήματος βιβλίου ό άνανγώστης θαμπώνεται από τή δι-

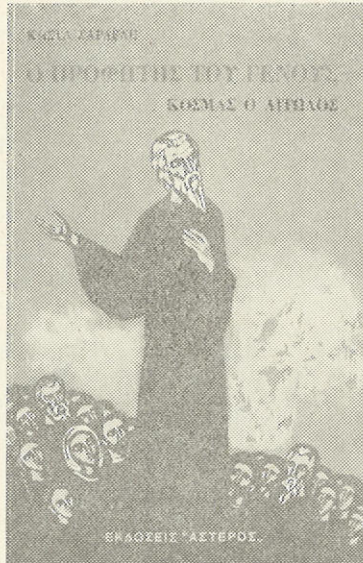
χρωμη έκτύπωση και τήν καλλιτεχνική βυζαντινή γραφή, πριν προλάβη να σκύψη στή μεταφυσική και θρησκευτική ποίηση του κ. Πάσχου. Τυπωμένο τό βιβλίο σέ ειδικά παλαιωμένο χαρτί, πού θυμίζει βυζαντινούς

περγαμηνούς κώδικες, είναι μία πολυτελής έκδοση του «Άστέρως» των άδελφών Παπαδημητρίου και άποτελεί ένα σπάνιο «ποιητικό αυτόγραφο» και πνευματικό άπόκτημα για κάθε βιβλιοθήκη, καθώς κι ένα έντρυφημα για τίς ψυχές πού έπιποθούν τό άνω. Ίδού ένα μικρό δείγμα, άπ' τό ποίημα «Προσμονή» (σελ. 85): «... Νύχτες και μέρες στην εικόνα Σου μπροστά / προσμένω ένα χαμόγελο ή μία σπαθιά / ρομφαία άπ' τό βλέμμα σου... / Τήν καταχνιά δέν τήν άντέχω, Κύριε. / "Άλεως γενού και φανερώσου: θεός σαν ήλιος / θεός σαν τόν κεραυνό - μονάχα έλα!» — Μία λογοτεχνία, έπί τέλους, με ούσιαστικό περιεχόμενο. Κ.Γ.Μ.

Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

Του Κώστα Σαρδελη

Ό κ. Σαρδελης είναι ένας από τους πιο γνωστούς συγγραφείς πού

τά βιβλία του, γραμμένα με γνώση και πάθος, μάς φέρνουν κοντά στις πηγές τής ελληνικότητας και τής Όρθοδοξίας. Άναζητάει με πολύ μόχθο τήν Άλήθεια κι αυτή τόν φέρνει πάντοτε μπροστά σέ μορφές, κείμενα και γεγονότα, πού διατρανώνουν τή δύναμη, τήν άκτινοβολία και τήν προσφορά τής Έκκλησίας και του Κλήρου τής στην ένίχωση και διατήρηση του Γένους.

Μέσα σ' αυτή τήν πλούσια προσφορά του κ. Σαρδελη συγκαταλέγεται και τό νέο βιβλίο του «Ό Προφήτης του Γένους — Κοσμάς ό Αιτωλός».

Είναι κι αυτό ένα βιβλίο πού οδηγεί στην άυτόγνωσία του νεοέλληνα, στο σωστό προσανατολισμό του και στην κατωχύρωση των δια-

χρονικών άδειών, πού τόσο έχουμε άνάγκη όλοι μας στους δύσκολους και ταραγμένους καιρούς μας.

Παρόμοια βιβλία σαν κι αυτό, παιδαγωγούν Εσχωριστά τους νεοέλληνες και τους άποκαλύπτουν τό μεγαλείο τής φυλής τους. Ταυτόχρονα όμως και τους καθοδηγούν.

Δημ. Φερούσης

ΑΓΙΟΣ ΒΟΝΙΦΑΤΙΟΣ

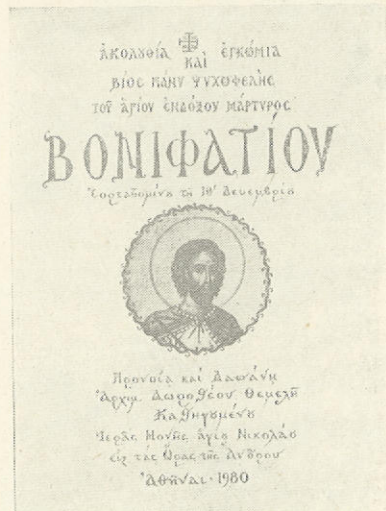
Άρχιμ. Δωροθέου Θεμελη

Ό ήγούμενος τής Έιρας Μονής Άγιου Νικολάου στις Ώρες Άνδρου, από καιρό τώρα έχει έπιδοθει στον άνακαινισμό τής Μονής, στην άξιοποίηση των στοιχείων πού διαθέτει και στην έρευνα, καταγραφή και κατοχύρωση των όσων, κάθε φορά, άνακαλύπτει ό Ζήλος και ή έπιμονή του.

Ό Άρχιμ. Δωρόθεος Θεμελης άποτελεί μία έλπίδα για τήν περιοχή τής Μονής Άγ. Νικολάου στις Ώρες, γιατί έπιθυμεί να τήν καταστήση κέντρο, όχι μόνο όρθόδοξης άκτινοβολίας, αλλά και ιστορικής, πνευματικής άναγεννήσεως.

Μέσα σ' αυτή τήν ιερή προσπάθεια του άνήκει και ή έκδοση τής Άκολουθίας και του βίου του Άγιου μάρτυρος Βονιφατίου, πού άθλησε τό 305 στη Μικρά Άσία.

Σκοπός τής καλαίσθητης αυτής ιερής Άκολουθίας, δέν είναι μόνο να γνωρίσουν οι χριστιανοί τό μάρτυρα Άγιο και να φρονιματιστούν από τό βίο του, αλλά, όπως σημειώ-

νει στο τέλος τής φυλλάδας ό π. Δωρόθεος, και ή συγκέντρωση χρημάτων για τήν άναστήλωση τής ιστορικής Μονής του Άγιου Νικολάου στις Ώρες, τής όποίας είναι Καθηγούμενος.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥΣ

Διαπιστώσεις του Συνεδρίου Έεροκηρύκων

Με ανακοίνωσή της στον Τύπο και τα λοιπά μέσα ενημερώσεως, η 'Αποστολική Διακονία γνωστοποίησε τις διαπιστώσεις και τα συμπεράσματα των εισηγήσεων και των συζητήσεων που έγιναν στη διάρκεια εργασιών του Συνεδρίου Έεροκηρύκων (28.4. έως 2.5.80). Ειδικότερα, κατά θέματα, εξετάστηκαν:

★ Τα νέα δεδομένα της ελληνικής κοινωνίας.

Διαπιστώθηκε ότι έχουν συντελεσθεί βαθιές και αποφασιστικές ζυμώσεις και ανακατατάξεις στον τόπο μας, ως αποτέλεσμα κυρίως της μεταβάσεως και μεταλλαγής της κοινωνίας μας από γεωργικής σε βιομηχανική.

★ 'Ο επικοινωνιακός άνθρωπος (Τύπος - τηλεόραση - ραδιόφωνο).

Διαπιστώθηκε ότι τα μέσα μαζικής ενημερώσεως διαμορφώνουν ένα νέο τύπο ανθρώπου' τον μετατρέπουν συχνά από αύτεξούσιο πρόσωπο σε τηλεκατευθυνόμενο άτομο' δίνουν έντύπωση πίστης άπεικονί-

σεως της πραγματικότητας, ενώ άποτελούν άποσπασματικές επιλογές που έξυηρητοϋν όρισμένες σκοπιμότητες διαφόρων κέντρων έξουσίας' συντελοϋν πολλές φορές στον άποπροσανατολισμό, την ήθική κατάρπωση και την ιδεολογική σύγχυση.

★ Καταναλωτική κοινωνία και έπιπτώσεις άπό την ένταξή μας στην Ε.Ο.Κ.

'Η καταναλωτική κοινωνία, παρά και τα θετικά της στοιχεία, συνιστά άναίρεση του όρθοδόξου χριστιανικού μηνύματος για λιτότητα και αστήκεια' δημιουργεί φαινομενικές άνάγκες, έπειδή ένεργοποιεί τεχνητά τη ζήτηση' ένισχύει την αισθησιακή θεώρηση της ζωής' μεταφράζει τα πάντα σε χρήμα.

'Ως πρός τις έπιπτώσεις άπό την ένταξη της 'Ελλάδος στην Ε.Ο.Κ., διαπιστώθηκε ότι ενώ υπάρχει κίνδυνος δημιουργίας θρησκευτικού συγκρητισμού, άποπροσανατολισμού της παιδείας και άπωλείας της έθνικής ταυτότητας, προσφέρονται ταυτόχρονα εύκαιρίες για μιά μαρτυρία του 'Ορθοδόξου και του ελληνικού πνεύματος στο χώρο της Ε.Ο.Κ.

★ Τουρισμός - Διακίνηση - Μετανάστευση.

Διαπιστώθηκε ότι: 'Η ανάπτυξη του Τουρισμού προσφέρει θέβια οικονομικά όφέλη και συμβάλλει στη δημιουργική επικοινωνία των λαών, είναι όμως άνάγκη να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για να άποφευχθούν οι κίνδυνοι άλλοιώσεως της θρησκευτικής και έθνικής ταυτότητας, διαδόσεως της άνηθικότητας, του γυμνισμού, των ναρκωτικών, των άναρχικών και άθεϊστικών ιδεών κλπ.

'Η διακίνηση και η μετανάστευση δημιουργούν προβλήματα στους μετανάστες, τους ναυτιλλομένους και τους παλιννοστοϋντες άποδήμους' χρήζουν σοβαράς μελέτης για την άντιμετώπιση του προβλήματος διατηρήσεως της όρθοδόξου και έθνικής ταυτότητας στον 'Ελληνισμό της διασποράς.

★ Θρησκευτικές προπαγάνδες (κλασσικά και άνατολικά ρεύματα).

Διαπιστώθηκε ότι οι Εξονόφερτες παραθρησκευτικές κινήσεις (όπως παιδιά του Θεού (Μώ), 'Εταιρία της Κρίσνα συνειδήσεως, 'Ακαδημία Ράτς Γιόγκα, 'Υπερβατικός διαλογισμός κ.ά.), βρίσκουν ώρισμένους «όπαδούς» και στη χώρα μας, έπειδή προσφέρουν, δήθεν, ιδεολογικό και κοινωνικό καταφύγιο και υπόσχονται αυτόματη λύση των προβλημάτων του ανθρώπου, ενώ στην πραγματικότητα έχουν όλες άπολυταρχικό, άντικοινωνικό και κατά κανόνα κερδοσκοπικό χαρακτήρα.

Τα κλασσικά, έξ έλλου, άνατολικά ρεύματα, 'Ινδουϊσμός και Βουδδισμός, ενώ παρουσιάζουν έπιφανειακές όμοιότητες σε θέματα ήθικής με το Χριστιανισμό, έχουν ουσιαστικές μ' αυτόν διαφορές.

Οί σύνοδροι, στη διάρκεια των συζητήσεων μετά τις εισηγήσεις:

- ά ν έ λ υ σ α ν σε βάθος τις παραπάνω διαπιστώσεις.
- κ α τ έ λ η ξ α ν σε συμπεράσματα άναπροσαρμογής των μεθόδων διακονίας και κηρύγματος στα νέα δεδομένα και στην άνάγκη για την πιό σύγχρονη και άποτελεσματική προσφορά του γνησίου 'Ορθοδόξου χριστιανικού μηνύματος. Ε. Π. Λ.

